

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

12^E JAARGANG

WOENSDAG 6 JULI 1927

No. 601

INHOUD.

DE TIENDE INTERNATIONALE ARBEIDSCONFERENTIE door <i>Mej. Mr. G. J. Stemberg</i>	594
De groei van het afbetalingsbankwezen. Een economische vooruitgang of een economisch gevaar? door <i>Mr. Dr.</i> <i>W. M. Westerman</i>	595
Samenwerking tusschen Vakvereniging en Werkgevers tot het uitvoeren van tijdstudies door <i>Prof. Ir. D. Dresden</i>	597
Het Pensioenfonds in de Typografie door <i>Mr. Dr. A. A.</i> <i>van Rhijn</i>	599
Nationaliteit en Belastingplicht door <i>Prof. Mr. H. W.</i> <i>C. Bordewijk</i>	600
Petroleum en Politiek door <i>Dr. Wilhelm Mautner</i>	603
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING: Het Afbetalingsstelsel door <i>F. W. Forge</i>	605
AANTEEKENINGEN: Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederl.-Indië	606
MAANDOLFERS: Emissies in Juni 1927	607
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	608
Postchèque en Girodienst	608
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	608
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	609—616
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel. Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

*Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van
Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco;
Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron
Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbuis; Jan Schilthuis; Mr.
Q. J. Terpstra, Prof. Mr. F. de Vries.*

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*

Redacteur-Secretaris: *S. Pcsthuama.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het
Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-
tenties: *Nijh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rot-
terdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-
rekening No. 6729.*

5 JULI 1927.

Zonder veel moeilijkheden is de ultimo gepasseerd. Privaatdisconto trok nog even iets aan, doch gisteren was de noteering weder $3\frac{9}{16}$ pCt. Zaterdag was er plotseling wat grooter vraag naar call, dat toen à 4 pCt. werd afgedaan; gisteren was er weder ruimer aanbod en noteerde men $3\frac{1}{2}$ pCt. De prolongatierente was $3\frac{1}{4}$ —4— $3\frac{1}{2}$ pCt. * * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank teekent de invloed van de maandwisseling zich ook ditmaal weder in hoofdzaak in de disconteerings af. De post binnenlandsche wissels steeg van f 146,7 miljoen

tot f 166,5 miljoen — een bedrag, dat het hoogste cijfer, hetwelk deze post gedurende het boekjaar 1926/27 te zien gaf, met ruim f 50 miljoen overtreft. De beleeningen klommen met f 6,9 miljoen. Het tegoed van het Rijk, dat verleden week nog ruim f 17 miljoen beliep, heeft plaats gemaakt voor een debetsaldo van de schatkist ten bedrage van f 500.000.

De goudvoorraad der Bank daalde met een goede f 100.000. De voorraad zilveren munt noteert een kleine f 400.000 lager dan verleden week. De post papier op het buitenland en de diverse rekeningen onder het actief stegen resp. met f 500.000 en f 600.000.

De biljettencirculatie klom met f 42,6 miljoen. De rekening-courantsaldi van anderen namen met f 1,3 miljoen toe. Het beschikbaar metaalsaldo daalde niet f 5,9 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt 50.

* * *

De stemming op de wisselmarkt was de afgelopen week ongeanimeerd en de omzetten waren van niet veel beteekenis. Londen liep van 12,12% tot 12,11% terug, dollars bleven zich aanvankelijk rond de 2,49% bewegen, doch sloten eveneens wat flauwer ($2,49\frac{9}{16}$). Lires konden zich niet handhaven en kwamen van 14,25 op 13,75, rond welk punt de koers zich bleef bewegen. Peseta's waren eerst tamelijk gezocht; daar de markt beperkt is, doet een kleine vraag of eenig aanbod in verhouding nogal groote schommelingen ontstaan; slot 42,70 na 42,90. Marken voorbijgaand wat beter. 59,16; slot 59,14.

Op de termijnmarkt was er heden groot aanbod van contante Ponden tegen termijn, veroorzaakt doordat een der groote maatschappijen in de markt was om voorbereidingen te treffen voor haar dividendbetaling.

LONDEN, 4 JULI 1927.

Het einde van de maand viel in de vorige berichtsperiode en bracht de gebruikelijke pressie voor geld. Dit was echter beperkt tot vrijwel den laatsten dag, dank zij de bedragen, welke reeds in de daaraan voorafgaande week bij de Bank van Engeland genomen waren.

De opinie is, dat, wanneer de Bank geheel is afbetaald aan het einde van deze week, geld weder zal blijken ver van overvloedig te zijn.

Disconto hield zich dan ook zeer vast op het niveau van $4\frac{5}{16}$ —%, terwijl de schatkistpromessen Vrijdag l.l. op een eenigszins hooger niveau dan de week tevoren werden toegewezen.

DE TIENDE INTERNATIONALE ARBEIDSCONFERENTIE.

I.

De agenda der 10de Internationale Arbeidsconferentie, welke van 25 Mei tot 16 Juni 1927 te Genève gehouden werd, vermeldde 3 belangrijke onderwerpen, t.w.: 1o. ziekteverzekering; 2o. vakvereenigingsvrijheid; 3o. methoden van vaststelling van minimum loonen in die industrieën, waarin de organisatie van werkgevers en arbeiders onvoldoende is en waarin de loonen bijzonder laag zijn, waarbij in het bijzonder rekening gehouden moet worden met de huisindustrieën.

Daarnaast werden aan het oordeel der Conferentie enkele belangrijke reglementswijzigingen onderworpen en moest het rapport van den Directeur van het Internationaal Arbeidsbureau besproken worden.

De Conferentie zelf bespreekt meestentijds allereerst het rapport van den Directeur; in aansluiting daaraan wil ook ik in dit kort overzicht, dat volstrekt geen aanspraak op volledigheid wil maken, doch slechts enkele belangrijke punten door de Conferentie behandeld, naar voren wil brengen, beginnen met het een en ander mee te deelen naar aanleiding van de besprekingen van het rapport van den Directeur. Verschillende sprekers hebben dit jaar, veel sterker dan andere jaren, de aandacht gevestigd op het verband tusschen de sociale en economische quaesties, op de gevolgen van sociale herzieningen op het economische leven van de volken. De wensch werd geuit, dat het Internationaal Arbeidsbureau bij de voorbereiding van ontwerp-conventies en aanbevelingen niet uitsluitend het oog gericht zou houden op den socialen kant van de quaestie, doch ook zijn aandacht zou schenken aan de economische zijde daarvan. De Directeur, de heer Thomas, heeft in zijn rede ter beantwoording van de 53 sprekers, die over zijn rapport het woord voerden, de rechtmatigheid dier wenschen erkend; hij meende echter, dat er enkele hervormingen waren, die men in geen geval achterwege mocht laten op grond van economische overwegingen. Hij had hier beschermende maatregelen voor vrouwen en kinderen op het oog. Moge het Internationaal Arbeidsbureau met de geuite wenschen inderdaad rekening houden en zich o.a. bij het opstellen van een ontwerp-verdrag in zake methoden van vaststelling van minimum loonen rekenschap geven van de mogelijke economische gevolgen daarvan.

De 8-urenconventie van Washington staat altijd in het middelpunt der belangstelling. Met de ratificatie dier conventie gaat het slecht. Trouwens over het algemeen is de heer Thomas over den gang der ratificatie niet zeer tevreden; hij gaf van die ontvreedenheid ook uiting in zijn bovengenoemde rede. Ook vele arbeidersafgevaardigden klaagden over de niet-ratificatie van de 8-urenconventie.

De Belgische Arbeidersafgevaardigde, de heer Mertens, noemde het niet-ratificeeren zelfs een waar schandaal. De meeste dier klachten richten zich tegen de Engelsche Regeering, omdat men van oordeel is, dat als Engeland nu maar eindelijk eens tot ratificatie zou overgaan, de andere groote landen wel zullen volgen. De Engelsche Regeeringsvertegenwoordiger heeft ter verduidelijking van Engeland's houding ten opzichte van genoemde conventie twee verklaringen voorgelezen, een van Lord Balfour, 4 Juni jl. afgelegd in het Hoogerhuis en een van den Engelschen Minister van Arbeid, Sir Arthur Steel-Maitland, 2 Juni jl. afgelegd in het Lagerhuis, waaruit moest blijken, dat Engeland zijn streven om tot ratificatie te geraken voortzet. De Engelsche Regeering is echter van oordeel, zoo blijkt uit die verklaringen, dat de groote industrieë landen gelijktijdig moeten ratificeeren en dat zooveel mogelijk elk twistpunt, dat na

eventueele ratificatie zou kunnen ontstaan, vermeden moet worden door vóór de ratificatie vast te stellen, dat elk der partijen aan de onderscheidene voorzieningen in de conventie een gelijke beteekenis hecht. Daarnaast zijn er voor Engeland nog moeilijkheden te overwinnen in verband met de nationale wetgeving.

Een buitenstaander krijgt den indruk, dat ook Engeland niet aan ratificatie van de 8-urenconventie denkt, doch waarom dan niet, zooals de Nederlandsche Regeering deed, dit openlijk erkennen? Zou, gezien dezen stand van zaken, nu niet eindelijk het oogenblik gekomen zijn om tot amendeering van de 8-urenconventie over te gaan? Dr. Nolens, de Nederlandsche Regeeringsafgevaardigde, heeft dat denkbeeld ter conferentie geopperd. Uit het rapport, opgemaakt door de deskundigen, die de verslagen door de Regeeringen uitgebracht over de maatregelen genomen ter uitvoering van de geratificeerde verdragen nagaan, blijkt, dat het zelfs de Regeeringen, die geratificeerd hadden, niet mogelijk was de bepalingen van bedoeld verdrag geheel ten uitvoer te brengen. Tegen een wijziging van de 8-urenconventie is wel eens de tegenwerping ingebracht, dat zulk een wijziging onbillijk zou zijn tegenover de landen, die bereids geratificeerd hebben. Die tegenwerping kan, naar de meening van Dr. Nolens, gezien het in bedoeld rapport medegedeelde, dus niet opgaan. Dr. Nolens besprak vervolgens de z.g. ratificeringen met voorwaarden, welke voorwaarden z.i. niet veel kans hebben verwezenlijkt te worden. „Inderdaad”, aldus sprak Dr. Nolens, „al houdt men redevoeringen en al interpreteert men de verschillende gedeelten, ik, die ze alle van het begin af gelezen heb, ik kan wel zeggen, dat er voorwaarden van interpretatie, moeilijkheden van interpretatie, verschillen van interpretatie tusschen de Staten zijn, waarvan sommige wellicht geneigd zouden zijn voorwaardelijk te ratificeeren. Men kan verschillende interpretaties maken voor den een of den ander, maar in elk geval interpretaties, die amendementen op de conventie zouden zijn.” Daarna wees Dr. Nolens erop, dat de Directeur in zijn rapport wel te kennen heeft gegeven, dat hij eigenlijk nog niets voor amendeering voelt, maar toch verklaart hij amendeering beter te vinden, dan niet-toepassing. Dr. Nolens verzocht dan ook den Directeur, het Bureau, den Raad van Beheer deze quaestie eens ernstig onder de oogen te zien. Zal de redevoering van Dr. Nolens mede aanleiding zijn, dat een herziening van de 8-urenconventie ter hand wordt genomen? In zijn meergenoemde rede heeft de Directeur zelf reeds gezegd, dat, wanneer enkele verdragen aldus geredigeerd zijn, dat ratificatie voor de meeste landen niet mogelijk is, zelfs voor hen, die op het oogenblik der totstandkoming vóór gestemd hebben, het oogenblik dan gekomen is om dat verdrag te amendeeren of te herzien. Het Bureau zelf is steeds tusschen twee gedachten verdeeld: de verdragen kunnen een stimuleerenden invloed hebben, maar aan den anderen kant, gaan zij te ver en komt geen ratificatie tot stand, dan is het voordeel dat verwacht werd illusoir en denkt ook het Bureau aan revisie. Wanneer het Bureau de woorden van Dr. Nolens overdenkt, en de geschiedenis van de 8-urenconventie nagaat, wie weet of dan ook bij het Bureau het denkbeeld om tot herziening over te gaan geen vastere vorm zal aannemen. Zonder aan den invloed van de verdragen afbreuk te doen, zonder nadeel voor andere verdragen, kan m.i. deze herziening ter hand genomen worden, omdat bedoelde conventie een der eerste is; zij kwam bijna onvoorbereid, zonder dat nog het B. I. T. bestond, tot stand, zoodat de voorwaarden voor haar ontstaan geheel anders waren, dan die van de sindsdien tot stand gekomen conventies.

Ziekteverzekering.

In 1925 (7de Internationale Arbeidsconferentie) hebben algemeene debatten plaats gehad over de be-

ginselen der sociale verzekering. Dit jaar waren aan de orde een tweetal ontwerp-verdragen in zake de ziekteverzekering; één betrekking hebbende op de ziekteverzekering van arbeiders, werkzaam in de industrie, en één betreffende de ziekteverzekering van arbeiders, werkzaam in den landbouw. De Commissie, welke de behandeling van deze onderwerpen voorbereidde en daarover aan de Conferentie rapport uitbracht, nam tot grondslag van hare besprekingen de door het Internationaal Arbeidsbureau opgestelde ontwerp-verdragen. Artikel 1 (van beide ontwerpen), dat de verplichting tot het instellen van een verplichte ziekteverzekering inhoudt, lokte veel verzet uit. Verschillende landen, o.a. Zwitserland en Denemarken, kennen een goed ontwikkeld systeem van vrijwillige verzekering. Een amendement, door den Zwitserschen Regeeringsgedelegeerde ingediend om in het ontwerp-verdrag niet de verplichting tot het instellen van een verplichte ziekteverzekering op te nemen, doch de mogelijkheid te scheppen tot het instellen eener vrijwillige verzekering, welke behoorlijke waarborgen biedt, dat het meerendeel der arbeiders ($\frac{3}{4}$) in geval van ziekte voor uitkeering als in het ontwerp omschreven, verzekerd is, werd na langdurige discussie met 37—26 stemmen verworpen. Daarna nam de Commissie met 38—18 stemmen het beginsel van verplichte verzekering aan. De Commissie behandelde steeds eerst het artikel van het ontwerp, betrekking hebbende op de industriele verzekering, daarna het desbetreffende artikel van het ontwerp voor den landbouw. Ook artikel 2, dat de groepen arbeiders, welke onder de verplichte verzekering moeten vallen, opsoemt, lokte veel discussie uit. Zoowel van werkgeverszijde, als van arbeiderszijde waren tal van amendementen ingediend, van eerstgenoemde zijde om de groepen te beperken, van arbeiderszijde om die nog uit te breiden. Ten slotte werden alle amendementen ingetrokken en het artikel, zooals het door het Bureau was opgesteld, aangenomen. Volgens dat artikel vallen onder de verplichte ziekteverzekering, wat de industrie betreft: arbeiders, bedienden en leerlingen in industriele en handelsbedrijven, verder huisarbeiders en huispersoneel. Enkele uitzonderingen, in het ontwerp-verdrag genoemd, zijn daarop toegelaten. Wat de schadeloosstelling in geld betreft zij vermeld, dat de verzekerde, die niet in staat is tot werken ten gevolge van zijn lichamelijken of geestelijken abnormalen gezondheidstoestand, recht heeft op een geldelijke schadeloosstelling ten minste gedurende de eerste zes weken van die ongeschiktheid tot werken, te rekenen van den eersten dag af, waarover schadeloosstelling is uitbetaald. Het ontwerp kent enkele gevallen, waarin de uitbetaling geschorst wordt en een geval, waarin de schadeloosstelling niet of slechts gedeeltelijk wordt toegekend, nl. ingeval de ziekte het gevolg is van opzet van den verzekerde (faute intentionnelle). De Nederlandsche werkgeversgedelegeerde, de heer Regout, stelde voor om als reden op grond waarvan de uitkeering geweigerd zou kunnen worden, ook zware schuld van den verzekerde op te nemen. Zijn amendement sloot zich aan bij hetgeen het Arbeidsbureau zelf in zijn toelichting (het z.g. blauwe boekje) had medegedeeld. Daar was vermeld, dat een zeer groot aantal landen de mogelijkheid kent om geen uitkeering toe te kennen ingeval van „mauvaise conduite volontaire”. De reden ligt voor de hand. Door een dergelijke bepaling wordt getracht de gemeenschap te beschermen tegen verzekerden, die zich onverantwoordelijk gedragen en tevens de verzekerden zelf te straffen voor eigen onverantwoordelijkheid. Dit amendement werd echter verworpen, zoodat de verschillende landen, die ratificeeren, niet langer de bevoegdheid hebben, een dergelijke regeling te treffen.

Volgens het ontwerp-verdrag heeft de verzekerde bovendien recht op geneeskundige behandeling en op geneesmiddelen.

De uitvoering der verzekering berust bij autonome instellingen, die geen winst beoogen, en onder administratief en financieel toezicht van de openbare machten staan. Bepaald is, dat de verzekerden deel moeten hebben in het bestuur dier instellingen. In de premie moeten patroon en arbeider bijdragen. Aan de nationale wetgeving is overgelaten te bepalen of ook de Staat daarin zal bijdragen.

Dit ontwerp-verdrag, dat door de Commissie, die uit 63 leden bestond, werd aangenomen met 34 stemmen, werd door de Conferentie in eerste stemming aangenomen met 75 tegen 2 stemmen, bij de eindstemming met 97 tegen 9 stemmen. Van de Nederlandsche afvaardiging stemden de beide Regeeringsgedelegeerden (de heer Zaalberg en Mej. Stemberg als plaatsvervanger van Dr. Nolens) en de werkgeversafgevaardigde, de heer Regout, tegen. Alvorens tot de stemming werd overgegaan legde de heer Zaalberg een verklaring af. Hij deelde mede, dat bij hem eenige bedenkingen tegen het ontwerp-verdrag bestonden. In de eerste plaats verplicht de conventie de landen, die ratificeeren, tot het verzekeren van geneeskundige behandeling. In Nederland echter behelst de Ziektewet slechts een verplichte verzekering voor ziekgeld. De Nederlandsche Regeering is van oordeel, dat geneeskundige behandeling een zaak is, die van belang is voor het geheele volk en niet uitsluitend een arbeidersbelang. Een regeling, van die beginselen uitgaande, is neergelegd in een ontwerp van wet hangende bij de Tweede Kamer. In de tweede plaats verplicht het ontwerp-verdrag om in alle gevallen hen, die ten gevolge van eigen zware schuld ziek worden, ziekgeld te geven. Het eerste bezwaar zou een reden geweest zijn om zich te onthouden; nu het tweede bezwaar daarbij komt, meende hij te moeten tegenstemmen.

De werkgeversgroep had zich bij de eerste stemming in haar geheel onthouden; bij de eindstemming stemden de werkgevers gedeeltelijk vóór, gedeeltelijk tegen.

Afzonderlijke bespreking van het ontwerp-verdrag betreffende de ziekteverzekering voor arbeiders in den landbouw is onnoodig; de tekst van het ontwerp, dat geheel op dezelfde beginselen berust, is bijna geheel gelijklopend aan die van het eerstgenoemd ontwerp-verdrag. Het is van toepassing op arbeiders in landbouwondernemingen. Volledigheidshalve moet ik echter vermelden, dat van werkgeverszijde het voorstel gedaan was, om dat ontwerp-verdrag niet in behandeling te nemen; dat voorstel is echter niet aangenomen. Bij eindstemming verkreeg dit ontwerp-verdrag minder stemmen vóór, dan het ontwerp-verdrag in zake de ziekteverzekering in de industrie, t.w. 85 stemmen. Er waren hier meer onthoudingen onder de werkgevers. Naast deze beide ontwerp-verdragen nam de Conferentie een aanbeveling aan, waarin de beginselen zijn neergelegd, welke de Conferentie wenschelijk acht bij de regeling der ziekteverzekering te volgen. Die aanbeveling werd met 101 tegen 0 stemmen aangenomen.

G. J. STEMBERG.

(Slot volgt).

DE GROEI VAN HET AFBETALINGSBANKWEZEN. EEN ECONOMISCHE VOORUITGANG OF EEN ECONOMISCH GEVAAR? ¹⁾

Andere tijden brengen andere methodes en andere instellingen. Wat voorheen als oorbaar en nuttig gold, wordt bij het voortschrijden van den ontwikkelingsgang op economisch gebied veelal als overbodige ballast op zijde geworpen en wat in vroeger tijd nauwelijks genade vond in de oogen van een conservatiever denkende generatie wordt thans in meer dan één geval onder gejuich binnengehaald. Het afbetalings-systeem, in den juridischen vorm van het huurkoop-

¹⁾ [Zie ook pag. 605 in dit nummer. Red.]

contract — een vorm, waarover intusschen het laatste woord nog geenszins gezegd is — mag zeker als een van de sprekendste bewijzen gelden voor de veranderde mentaliteit, die in deze dagen het terrein der financieringsmethoden beheerscht.

Hoe kort ligt de tijd niet achter ons, dat men over het afbetalingssysteem (instalment buying, part payment plan of hoe de vindingrijke Amerikanen het verder gelieven te noemen) slechts met een zekere minachting sprak en de bedrijven, die tot dit systeem hun toevlucht namen zooal niet als minderwaardig dan toch als weinig voornaam beschouwde. Mocht men al voor een enkel artikel dit insluipsel niet al te bezwaarlijk achten, over het algemeen werd de methode, die bij onmiddellijke levering van het verkochte de contante betaling verving door een contractuele reeks termijnbetalingen afkeurenswaardig geacht. En dit oordeel was zoo gevestigd, dat men zich wel gewacht zou hebben om deze termijnbetalingen op eenigszins belangrijke schaal te gaan financieren, laat staan de hulp van onze groote banken hiertoe in te roepen.

En toch zijn er slechts enkele jaren nodig geweest om dezen toestand radicaal te wijzigen en het oude oordeel (of vooroordeel, zoo men wil) te herzien. Enkele jaren, maar ook het meeslepende voorbeeld van het groote land aan de overzijde van den Oceaan, de Vereenigde Staten. De afbetalingspraktijk en het afbetalingsbankwezen zijn thans geen strijdvrage meer, waarover men alleen discussieert; zij zijn vol-dongen feiten geworden in het economische leven en hard op weg om de oudere zuster, de kasbetaling op een steeds uitgebreider terrein definitief te verdringen. Ontmoette de eerste afbetalingsbank nog eenige moeilijkheden op haar weg, doordien men ten opzichte van haar levensvatbaarheid en toekomst nog allerminst gerust was, haar opvolgsters vonden het pad geëffend en ontwikkelen zich met een snelheid, die bijna onrustbarend genoemd kan worden. Hetgeen van zelf tot gevolg heeft, dat steeds meerdere instellingen, geprikkeld door het succes der reeds gevestigde, het strijdperk betreden en zich beijveren om een deel van den buit machtig te worden.

Dit gaat uiteraard gepaard met een uitbreiding van het aantal zaken, die „op gemakkelijke voorwaarden” door het publiek kunnen worden verkregen. Welke deze zaken zijn, behoeft hier niet in extenso te worden medegedeeld. In iedere courant vindt men ze bij dozijnen vermeld en geen enkele categorie van gebruiksvoorwerpen is uitgezonderd. De duurste, zowel als de goedkoopste artikelen kunnen heden ten dage in termijnen worden voldaan, terwijl de voorwaarden van dien aard zijn, dat het voor den begerigen koper steeds moeilijker wordt aan de verleiding weerstand te bieden.

Wat moet men van deze ontwikkeling denken? Kan men ze ongestoord haar gang laten gaan of verdient het overweging ze nauwlettend gade te slaan en wellicht op een gegeven oogenblik een halt toe te roepen? Geldt het hier een beweging, die in beginsel toejuicing verdient en die, mits in de juiste banen geleid, aan de productieve kracht van een volk ten goede kan komen of is het zaak te waarschuwen tegen de uitbreiding van een systeem, dat op een verkeerde economische basis rust en crisisverwekkende of verergerende elementen in zich bergt? De zaak is belangrijk genoeg om eens nader onder de oogen te zien en het mag zeker verwonderlijk heeten, dat er tot dusverre nog betrekkelijk weinig aandacht aan besteed is.

Wie het afbetalingssysteem aan een onderzoek onderwerpt, kan dit onder tweeërlei gezichtshoek doen. Men kan alleen het individu tot uitgangspunt kiezen en men kan ook de gemeenschap in haar geheel in het onderzoek betrekken.

Hoe verhoudt zich nu de enkeling tot deze materie? „Betaal uit uw inkomen en niet uit uw kapitaal!” roe-

pen de reclameagenten van het afbetalingssysteem hem toe, daarbij den indruk vestigend, dat men door het koopen op afbetaling een economisch verstandige daad verricht. Immers langs dezen weg tast men niet het kapitaal aan, doch gebruikt het gewone inkomen om een nuttig voorwerp in eigendom te verkrijgen. Dat de overgrootte meerderheid der aspirant-koopers in het geheel geen kapitaal bezit en dat de onvermijdelijke keerzijde bestaat in de onmogelijkheid om op de aangegeven manier tot kapitaalvorming te geraken — een economisch veel wijzer gedragslijn — wordt er gemakshalve niet bij vermeld. Is de beteekenis van dit „slagwoord” in de gegeven formulering dus al zeer gering, het valt niet te ontkennen, dat onder bepaalde omstandigheden het betalen van een zeker product uit het inkomen verdedigbaar is en zelfs wenschelijk kan zijn.

Wie een zekere machine voor zijn bedrijf nodig heeft of door den aanschaf van een installatie zijn productiekosten kan reduceeren, maar den prijs van de machine of installatie niet in eens kan voldoen, verricht een economisch volkomen geoorloofde en wenschelijke handeling, indien hij de betaling over meerdere termijnen verdeelt. Het gevaar schuilt alleen in de omstandigheid, dat hij toekomstige verdiensten verdisconteert, terwijl niemand met zekerheid weet, wat de toekomst, zelfs de onmiddellijke toekomst, brengen kan. Maar aangezien geen enkele economische bedrijvigheid mogelijk is zonder de redelijke verwachting, dat de onmiddellijke toekomst in hoofdzaken de lessen van het onmiddellijke verleden zal weerspiegelen, kan tegen de genoemde handelwijze geen gegrond bezwaar worden aangevoerd. Natuurlijk moeten ook hier zekere verhoudingen in acht worden genomen en zal een zeker percentage van het inkomen, dat in ieder geval afzonderlijk zal zijn te bepalen, niet moeten worden overschreden, maar het principe schijnt onaanvechtbaar. En tot op zekere hoogte geldt dit voor den aankoop van luxe-voorwerpen evenzeer. Wie categorisch zou willen verklaren, dat alle termijnbetaling van luxe voorwerpen uit den boeze is, gaat m.i. te ver.

Dat hier een zedelijk gevaar aanwezig is voor tal van personen en dat het ongetwijfeld aanbeveling verdient om de zwakke elementen tegen de verleiding van het afbetalingssysteem in bescherming te nemen, sluit op zichzelf niet in, dat het systeem onder alle omstandigheden verkeerd is. Er zijn tal van personen, die zich gaarne een bepaald luxe voorwerp willen aanschaffen, doch het groote bedrag liever over een aantal maandelijksche termijnen verdeelen. Blijven zij daarbij binnen het kader der maandelijks voor zoodanige weeldeuitgaven beschikbare inkomsten, dan kan dit evenmin tot ernstige critiek aanleiding geven. Doch het gevaar is natuurlijk geenszins denkbeeldig, dat de groote gemakkelijheid, waarmede de crediet-faciliteiten verleend worden, het individu er toe brengen om de juiste verhoudingen uit het oog te verliezen. Zoolang dit op geïsoleerde gevallen betrekking heeft, blijft de calamiteit tot den economischen achteruitgang of ondergang van enkele individuen beperkt — iets, dat op zichzelf te betreuren valt, doch de maatschappij in haar geheel niet bedreigt.

Anders wordt het echter, indien de credietexpansie groote afmetingen gaat aannemen en de uitgaven van belangrijke groepen der bevolking tot ver boven het werkelijke inkomen opdrijft. In een dergelijk geval kan de geringste onregelmatigheid in de functionering van het maatschappelijke raderwerk voldoende zijn om het geheele gebouw in elkaar te doen storten en een crisis te voorschijn te roepen, zooals men er tot dusverre vermoedelijk nog geen gezien heeft. Het uitblijven der reeds verdisconteerde inkomsten slaat dan niet alleen wonden bij de getroffen individuen; maar tast via de financieringsinstituten, de groote

banken en de assurantie maatschappijen ¹⁾ het geheele economische leven aan, terwijl het bij den onderlingen samenhang der economische verschijnselen zelfs niet bij benadering zal zijn vast te stellen, waar en wanneer de catastrofe een einde zal nemen.

Men kan aan dit aspect van de kwestie zeker niet genoeg aandacht wijden. Het geheele crisisvraagstuk in onze moderne maatschappij is zoo ingewikkeld, dat er feitelijk nog nooit een behoorlijke, iedereen bevredigende verklaring van het ontstaan en het wezen der crisis gegeven is.

Wij zijn ondanks vele studies op dit gebied feitelijk nog niet veel verder dan dat wij weten, dat in onze bestaande ordening economische crises onvermijdelijke verschijnselen zijn, die een zeker periodiek reinigingsproces volvoeren en met vrij groote regelmaat terugkeeren. Maar al zijn wij dan niet bij machte om de crises geheel te voorkomen, wij weten wel, welke economische gedragingen er zich bij uitstek toe leenen om crises te verhaasten en te verscherpen. Onder deze gedragingen staat een ongemotiveerde credietexpansie op het eerste plan. En de ongebreidelde uitbreiding van het afbetalingssysteem middels de oprichting van steeds nieuwe financieringsinstituten mag ongetwijfeld als een credietexpansie worden beschouwd, die haar zeer gevaarlijke kanten heeft.

De vraag rijst aan welke maatschappelijke instantie de taak beschoren zal zijn een wakend oog te houden op deze evolutie en een al te haastige uitbreiding der credietfaciliteiten, zooals zij op het oogenblik ontgezeglijk dreigt, te beletten. De eerste gedachte gaat wellicht uit naar de regeering, maar het behoeft nauwelijks gezegd, dat voor de overheid deze taak veel te delicaat is, nog daargelaten, dat zij de gegevens zou missen om te kunnen beoordeelen in welk stadium zich het proces bevindt en in hoeverre het oogenblik rijp moet worden geacht om in een of andere richting pressie uit te oefenen. Voor deze controle is het noodig de beschikking te hebben over een lichaam, dat het economische leven tegelijk volgt en beheerscht en welks machtwoord voldoende is om de groote banken, wier hulp voor de financiering van het termijncrediet onontbeerlijk is, tot matiging te nopen. Het wil mij voorkomen, dat alleen de circulatiebank krachtens haar functie en centrale positie in staat is om deze rol, waaraan iederen dag meer behoefte ontstaat, naar behooren te vervullen. Over de wijze waarop een dergelijke controle georganiseerd zou moeten worden ware uit den aard der zaak nog het noodige te zeggen, doch ik wil in het bestek van dit artikel hierover het zwijgen bewaren.

Slechts moge ik met een enkel woord ten slotte nog eens de beginselen formuleeren, welke m.i. het afbetalingscrediet dienen te beheerschen, indien men de schadelijke kanten van dit crediet zooveel mogelijk wil elimineren.

1. De financiering betrefte in hoofdzaak artikelen en producten, waarvan de aanwending aan het bedrijf van den credietnemer ten goede moet komen. Financiering van luxe voorwerpen blijve op den achtergrond en worde in nog sterkere mate van de persoonlijke credietwaardigheid van den credietnemer afhankelijk gesteld.

2. Bij iedere credietaanvraag worde de persoon van den credietnemer aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen. Krijgt de financieringsinstelling de overtuiging, dat de aspirant-credietnemer een te belangrijk deel van zijn inkomen (zeg 30—50 pCt.) voor termijnbetalingen moet afzonderen, zoo weigere zij de financiering. De credietnemer moet het crediet waard zijn en de overweging, dat de financieringsinstelling onder normale omstandigheden aan het cre-

diet niet zal kunnen verliezen, omdat er voldoende dekking is, blijve van secundaire aard.

3. De credietverstrekking worde zoo georganiseerd, dat de eerste termijnbetaling belangrijk genoeg is om een prikkel tot het volhouden der verdere betalingen te vormen. Daarbij worde er op gelet, dat de betalingen zich nimmer moeten uitstrekken over een tijdsverloop, hetwelk den levensduur van het artikel overtreft en dat de betaalde termijnen niet geringer zijn dan de waardevermindering, die het artikel in dezelfde periode ondergaat. Deze eischen houden begrijpelijkerwijs verband met de noodzakelijkheid om het crediet regelmatig te doen afwickelen. Wordt aan dit principe niet de hand gehouden en neemt de credietverleening steeds tegemoetkomender vormen aan, dan worden in dezelfde mate de kiemen voor latere moeilijkheden versterkt. Hoe verder de credietverleening zich, wat tijdruimte betreft, in de toekomst uitstrekt, hoe gevaarlijker haar economische werking in het algemeen moet worden geacht.

4. De rente, die door den credietnemer moet worden betaald, blijve binnen redelijke grenzen. Voert men deze rente met gebruikmaking van de misleidende methode, die over iederen termijn, ook den kortsten, een vast percentage van bijv. 6 pCt. rekent, tot bijna 20 pCt. op, dan wordt het economische voordeel van den vervroegden aankoop voor de credietnemers in de meerderheid der gevallen geneutraliseerd door de rente, die hun in rekening wordt gebracht, terwijl alleen bij artikelen van langen levensduur het voordeel zich ten slotte kan doen gelden. Voor zuivere luxe voorwerpen is de hooge rente economisch gesproken nog minder te verdedigen; hier beteekent zij niets anders dan een bemoeilijking van den levensstandaard van de betrokken individuen en een overheveling van een gedeelte hunner inkomens naar het credietgevende instituut. Wat dit betreft echter, zullen de oorspronkelijke uitwassen wel allengs verdwijnen en kan aan de onderlinge mededinging der verschillende financieringsinstellingen het scheppen van betere verhoudingen met gerustheid worden overgelaten.

Mijn gedachten samenvattend, zou ik omtrent het afbetalingsbankwezen dit willen zeggen. Onmiddellijk gevaar zie ik in de tegenwoordige ontwikkeling nog niet en zeker nog niet in ons land, waar het afbetalingscrediet zich pas in zijn eerste periode bevindt. De al- of niettoelaatbaarheid is bovendien naar mijn meening minder een kwestie van beginsel dan van verhoudingen. Verhoudingen in het maatschappelijk verband en verhoudingen bij de betrokken individuen. Maar het is vrij zeker, dat er een oogenblik komt, waarop men zich voor de taak gesteld zal zien de verhoudingen, voor zoover dat mogelijk is, te regelen en een toezicht te scheppen. Hoe spoediger de betrokken groepen dit zelf zullen inzien, hoe beter zulks voor de samenleving in haar geheel zal zijn.

Mr. Dr. W. M. WESTERMAN.

SAMENWERKING TUSSEN VAKVEREENIGING EN WERKGEVERS TOT HET UITVOEREN VAN TIJDSTUDIES ¹⁾.

Nog maar al te vaak ontmoet men de meening, dat tijdstudies en de verfijningen daarvan, behooren tot de middelen, waarmede de werkgever tracht, den werkmán „uit te buiten". Van een gezondere opvatting getuigt de overeenkomst, te Cleveland bestaande

¹⁾ Bijzonderheden omtrent het bovenstaande onderwerp zijn te vinden in „A Report on the Production Standards Situation in the Ladies' Garment Industry of Cleveland with comments by officers of the Employers Association and of the Union". Augustus 1925. Engineering Societies Library New York. Een voordracht hierover met discussie is opgenomen in „Mechanical Engineering" van Juni 1927, blz. 595.

¹⁾ Men weet, dat sommige assurantie maatschappijen het risico van de financieringsinstellingen weer grootendeels overnemen.

in de kledingindustrie. In het volgende worden eenige bijzonderheden medegedeeld van de grondslagen en van de werking dezer overeenkomst. Gedurende den wereldoorlog was de kledingindustrie te Cleveland sterk bezet met regeeringsbestellingen voor uniformen. Onder den invloed der toenmalige regeering sloten toen de werkgevers in deze branche een collectieve overeenkomst met de georganiseerde arbeiders „om den vrede in de nijverheid te bewaren en de wederzijdsche belangen in de gemeenschappelijke onderneming te bevorderen”. In den aanhef van deze overeenkomst werd o.a. nog vermeld: „Uit het oogpunt van verantwoordelijkheid tegenover de gebruikers, zijn de werklieden en de eigenaars te zamen en afzonderlijk verantwoordelijk voor de kosten en de hoedanigheid van de bewezen diensten. Het wordt erkend, dat samenwerking en wederkerige hulpvaardigheid den grondslag moeten vormen van juiste en vooruitstrevende betrekkingen in de nijverheid en dat er in de Amerikaansche industrie geen plaats toekomt aan intimidatie of dwang.” En de belangrijkste passage is wel: „Zoowel tegenover het verbruikende publiek, door welks bescherming de industrie gedragen wordt, als tegenover het bestaan zelf van de industrie in Cleveland, is het een verplichting, dat alle handelingen, beslissingen en schikkingen, ontstaande uit deze overeenkomst, gegrond zijn op de beginselen van werkelijke efficiëntie en op de noodzakelijkheid van een zoo laag mogelijken productieprijs bij de loonschaal, zooals die is bepaald door de scheidslieden”.

De bedoelde overeenkomst is acht jaren in werking en gedurende dien tijd heeft er rust geheerscht in deze industrie, die bekend stond als roerig. De handhaving berust in eerste instantie bij een commissie van twee leden, een vertegenwoordiger der werkgevers en een der werknemers. Bij uitblijven van overeenstemming (een geval, dat zich weinig voordoet) ligt de beslissing bij een onpartijdigen derde, geheel buiten de nijverheid (hiertoe benoemden de beide commissieleiden een hoogleeraar in de Staathuishoudkunde aan de Johns Hopkins University te Baltimore Md.). Een raad van scheidslieden, gemeenschappelijk gekozen uit buitenstaanders, stelt jaarlijks de loonschaal vast. Op verzoek van een der partijen kan die schaal ook na een half jaar herzien worden; de eenige grondslag voor wijziging is daarbij een verandering in de kosten van het levensonderhoud.

Twee karakteristieke punten in de overeenkomst zijn a. de waarborg van 40 weken werk per jaar, gegeven door de patroons; b. de aanvaarding door de vakvereniging van de beloning naar productie, in dier voege, dat er een gegarandeerd minimum weekloon bestaat met een premie, afhankelijk van de productie van den betrokken werkmans. Voor de meting dier productie gelden normen, vastgesteld op grond van tijdstudies.

De vakvereniging benoemt in elke afdeling van een fabriek een commissie uit de werklieden, die de productienormen beoordeelt. Bereikt men geen overeenstemming op dit punt (tusschen werkgever en de bedoelde commissie) dan wordt de zaak in handen gegeven van den vertegenwoordiger der vakvereniging en dien der patroonsvereniging. Worden ook deze twee het niet eens, dan benoemen zij een derde, met kennis en ervaring in het vak, wiens beslissing definitief is. Slechts twee keer in die acht jaar (1924 en 1925) kwam het zoover, dat een zoodanige arbitrage noodig bleek. Interessant zijn de volgende citaten uit de daarbij gegeven beslissingen:

1. Onze werkwijze geeft den arbeiders onbepaalde gelegenheid, door middel van een daartoe geschikte commissie, commentaar en critiek te leveren op elke opgestelde norm van productie. Dit geldt zoowel voor de geheele norm als voor elk onderdeel daarvan. Elke beperking van deze gelegenheid tot critiek op de

resultaten der tijdstudies is niet alleen in strijd met den geest van de Overeenkomst, maar zou ook nadelig werken op den grondslag van wederzijdsch begripen van technici en werklieden, grondslag die onontbeerlijk is voor vooruitgang.

Het botweg afkeuren van een geheele serie normen is echter geenszins in den geest van de Overeenkomst en is ook in strijd met een wetenschappelijke behandeling der kwesties. Een zoo totaal verwerpen van tijdstudie-werk, waarvan men mag aannemen, dat het te goeder trouw verricht werd, zou neerkomen op het weigeren van productienormen. Deze productienormen mogen wellicht niet het allerbelangrijkste beginsel zijn, dat aan onze Overeenkomst ten grondslag ligt, zij zijn toch zeker van zooveel gewicht, dat het vallen laten daarvan een volkomen herziening zou medebrengen van het verdrag, dat nu al meer dan vijf jaar met groot succes werkte.

2. De werklieden hebben de productienormen verworpen, vrijwel voor de geheele serie modellen, voornamelijk omdat de weekloonen bepaald lager waren dan in vorige seizoenen. Neemt men aan, dat de fabrikant behoorlijk zijn taak vervulde en vooral ook de tijdstudies goed zijn uitgevoerd, dan beteekent een dergelijke verwerping „en gros” het aantasten van den geest der Overeenkomst. De mode verandert niet van het eene seizoen op het andere zóó volledig, dat een volledig verwerpen der normen gemotiveerd zou zijn. Critiek op de normen moet redelijkerwijze onderscheid maken tusschen de verschillende modellen en gesteund worden door nauwkeurige details. Evenzoo moet de geleverde critiek niet beantwoord worden met algemeenheden, maar met verwijzing naar de gegevens in zoodanigen vorm, dat ook de leek daardoor kan worden overtuigd. Productienormen (voor één fabriek, voor de geheele plaatselijke markt en later voor de geheele nijverheid) zullen slechts algemeen aanvaard worden als zij begrepen en vertrouwd worden, zoowel door hen, die er naar werken als door hen, die ze vaststellen. De tijdstudie-man moet zijn werk duidelijk maken voor hen, die er het meest mede te maken hebben. De archieven met tijdstudies moeten toegankelijk en overzichtelijk zijn.”

Uit de commentaar, die de vakvereniging leverde op het rapport van een lid der Taylor Society over de kwestie der productienormen, citeer ik nog:

„Wij wijzen ten slotte erop, dat onze voorstellen tot verdere verbetering van het systeem der productienormen, gedaan worden in opbouwenden geest. Wij zijn het eens met de denkbeelden, uitgedrukt door den heer Goodell in zijn rapport en den heer Cooke in zijn brieven, omtrent de waarde en juistheid van het stelsel. Wij zijn ten volle bereid te doen wat wij kunnen als vakvereniging van opbouwend gezinde, bekwame vaklieden in de kledingindustrie, tot verdere verbetering van het stelsel der productienormen.”

Beide partijen zijn overtuigd van de onvolmaakt-heden, die de tijdstudies en de daarop gebouwde conclusies blijven aankleven. Men weet, dat zij slechts een apparaat leveren, dat, gehanteerd door een bekwaam en verstandig vakman, het inzicht in de werkmethode helpt verbeteren. Beide partijen zijn echter ook er van doordrongen, dat het verbeteren der werkmethode, het voortdurend zoeken naar de „one best way” noodig is, niet alleen in het belang van den ondernemer, maar evenzeer in het belang der arbeiders. Juist deze welwillende houding der werklieden (en hunner organisatie!) tegenover de tijdstudies, maakt het mogelijk, de tijdstudies goed, openlijk en veelvuldig uit te voeren en betrouwbare resultaten er mede te bereiken. Geen botweg afwijzen van „Taylorsysteem”, geen opzettelijk „lijntrekken” als een tijdstudie wordt verricht, geen protest der „propagandisten” tegen de „geniepigige uitzuigmethode”, maar een welbewust medewerken tegen noodelooze verspilling en voor een

rationeële productiemethode zoowel als een rationeële belooning der arbeiders. Moge men bij ons een voorbeeld nemen aan deze blijken van gezond verstand der Amerikaansche werklieden.

D. DRESDEN.

HET PENSIOENFONDS IN DE TYPOGRAFIE.

De aandrang tot een fonds.

Er zijn op het oogenblik in Nederland meerdere ondernemingen, die zich het lot van hun oude werknemers aantrekken. Wij behoeven maar te herinneren aan de pensioenfondsen, die bij Stork en anderen bestaan. Van pogingen om deze aangelegenheid voor een geheel bedrijf (d.w.z. voor het complex der ondernemingen, die eenzelfde product voortbrengen) te regelen, hoort men nog weinig. In het scheepvaartbedrijf kwam destijds een fonds tot stand, dat mede door den ongunst der tijden mislukte. De Limburgsche mijnen zijn, naar wij meenen, het eenige ondernemingencomplex, waar de pensionneering wel bestaat. Intusschen dient hierbij te worden in acht genomen, dat het mijnbedrijf door zijn eigenaardige verhoudingen in verschillende opzichten een semi-publiekrechtelijk karakter vertoont.

Nu een ander bedrijf, nl. de Typografie zich gereed maakt om het voorbeeld der mijnen te volgen, kan het wellicht zijn nut hebben iets omtrent de bestaande plannen mede te deelen.

Het is geen toeval, dat deze aangelegenheid juist in de Typografie aan de orde is gekomen.

Sinds jaar en dag geldt daar de usance, dat oudere arbeiders een zekere bescherming genieten, doordat zij, die later in dienstbetrekking zijn genomen, bij slapte het eerst voor ontslag in aanmerking komen. In de jaren vóór 1914 werd de toepassing van deze regeling dikwijls door de arbeidersorganisatiën, door middel van staking, van den patroon afgedwongen. Na dat jaar, toen een collectieve arbeidsovereenkomst voor het geheele bedrijf tot stand kwam, werd in reglementairen vorm gegoten en onder een behoorlijke rechtspraak gesteld, wat vroeger hier en daar reeds ongeregeld werd toegepast. Men begrijpt dat het op deze wijze veel voorkomt, dat jongere werknemers afvallen en juist ouderen in de onderneming overblijven.

Daar komt nog iets bij. In de typografie is nog veel middelmatig- en kleinbedrijf. Vele drukkerijen werken met slechts vijf, tien tot vijftien gezellen. De typograaf is bovendien in het algemeen een geschoolde kracht, van eenige ontwikkeling. Er ontstaat dus onwillekeurig tusschen patroon en arbeider een nauwere band, dan wanneer men te doen heeft met een groote onderneming, waar de leider de menschen nauwelijks bij name kent.

Intusschen ziet men zelfs op de groote drukkerijen met eenige honderden gezellen dit nauwere contact. Want de typograaf is „hokvast”. En de aard van het werk brengt met zich mede, dat een patroon een arbeider, die met de verzorging van een bepaald drukwerk is belast, niet gaarne ziet vertrekken. Bekend is bijv., dat Dr. Kuyper aan De Standaard een paar vaste zettors had omdat niemand anders zijn handschrift kon ontcijferen. Het is onder deze omstandigheden begrijpelijk, dat een typograaf, die 25 tot 50 jaar op eenzelfde drukkerij heeft gewerkt, een veelvuldig voorkomend verschijnsel is. En wanneer een patroon, ook van een grotere zaak, zoolang met iemand heeft gewerkt, dan wil hij toch gaarne ook voor den ouden dag van dien man iets doen.

Ten slotte heeft zich ook de invloed der collectieve arbeidsovereenkomst doen gelden. Zelfs de meest verstokte scepticus van dit instituut zal wel geneigd zijn toe te geven, dat een bijna onafgebroken periode van samenwerking van ruim 13 jaar tusschen de leiders van patroons en arbeiders, in het geheele bedrijf een sfeer heeft geschapen, gunstig voor het welslagen van pensioenplannen.

Al zijn er dus verschillende omstandigheden, die verklaren, dat juist in de Typografie de pensioengedachte zeer sterk leeft, dit neemt niet weg, dat de patroonsorganisatie deze zaak met groote voorzichtigheid moest voorbereiden. Op het oogenblik zijn er slechts 22 drukkerijen, alle grootere, die een pensioenregeling hebben. Komt het fonds tot stand, dan zijn bijna 1400 patroons met 12.000 arbeiders daaraan onderworpen. Het bestuur der patroonsorganisatie heeft dan ook eenige jaren geleden haar leden eerst over het principe doen beslissen. Toen het beginsel was aanvaard, werd met medewerking van deskundigen, een uitgewerkt plan ontworpen, dat dezer dagen, mede dank zij de keurige verdediging van den heer H. Diemer, directeur van het Dagblad De Rotterdammer, eveneens de goedkeuring der patroons verwierf.

Over enkele onderdeelen van dit plan moge thans iets worden medegedeeld.

Eigen beheer of maatschappij?

Toen eenige jaren geleden iets van het pensioenplan bekend werd, toonden de Nederlandsche levensverzekering-maatschappijen hun groote activiteit, door het bestuur der drukkersorganisatie te overstelpen met aanbiedingen. Toch werd er na rijp beraad de voorkeur aan gegeven het fonds in eigen beheer te houden. Hoe meer de belangstelling der patroons en arbeiders kan worden gewekt, hoe grootere de kans van slagen. Daarom moet men duidelijk doen uitkomen, dat het hier gaat om *hun* fonds, dat door de door *hen* gekozen besturen wordt beheerd. Bovendien behoudt men op deze wijze meerdere vrijheid, waardoor meer rekening kan worden gehouden met de eigenaardigheden van het bedrijf. Ook laat het zich aanzien, dat men in eigen beheer goedkooper uitkomt. Met name geldt dit voor de administratie. De patroons- en arbeidersorganisatiën hebben immers hun bestaande bureaux, die zich met de uitvoering kunnen belasten. Men denke bijv. aan het ophalen van de wekelijksche premie bij de arbeiders. De arbeidersbonden hebben reeds thans hun winkelagenten, die zich met de inning van de contributiën voor organisatie, ziekenfonds en werkloosheidsfonds belasten. Het is zeer eenvoudig om deze inzameling uit te breiden met de premie voor het pensioenfonds.

De keuze ten gunste van het stelsel van eigen beheer bracht de moeilijkheid der beleggingen. Deze zullen ongeveer één millioen gulden per jaar bedragen. Het beleggen van een zoo groot bedrag kan natuurlijk beter aan een levensverzekering-maatschappij worden toevertrouwd, dan aan het bestuur van een dergelijk fonds. Men heeft dit bezwaar min of meer ondervangen door de beleggingsmogelijkheid sterk te beperken en verder door aan het fonds een *commissie van deskundigen* te verbinden, welke het bestuur nador adviseert. Voor den verderen gang van zaken kan dan *het bestuur* zorgen, hetwelk bestaat uit vijf patroons en vijf arbeiders, bij staking van stemmen uit te breiden met een onpartijdigen voorzitter. Door zoolang mogelijk een paritethische samenstelling te nemen, wordt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering der maatregelen zooveel mogelijk op de patroons en de arbeiders zelve gelegd en wel in een verhouding van gelijkwaardigheid.

Premie en uitkeering.

Er is daarheen gestuurd, dat de oude arbeider bij het bereiken van den 65-jarigen leeftijd¹⁾ uit het fonds een uitkeering van f 9,— kan ontvangen. Daarbij komt dan nog de f 3,— resp. f 5,— ouderdomsrente van het Rijk, welke bovendien over eenige jaren gaat stijgen.

Om dit mogelijk te maken moet een premie van

¹⁾ Voor hen, die op het oogenblik reeds 65 jaar zijn, kan door het fonds dus niets worden gedaan. Een onvermijdelijk gevolg van de groote moeilijkheden in den overgangstijd.

f 1,60 per week voor iederen werknemer worden gestort. Daarvan betaalt de patroon 80 cts. en de arbeider 80 cts. Ook voor den arbeider beteekent dit een zeker offer, omdat de typografen, althans in de groote steden, geen hoogere loonen verdienen dan in andere bedrijven. In Amsterdam bijv. is het minimumloon lager dan dat van de meubelmakers en bakkersgezellen.

Zoals men ziet is de voorkeur gegeven aan een *eenheidspremie*. De administratie kan daardoor uiterst eenvoudig en dus goedkoop zijn. Intusschen is van deze regeling het gevolg, dat de ouderen te weinig en de jongeren te veel betalen. Van arbeiderszijde rees daartegen geen bezwaar. Men redeneerde daar, dat de ouderen de vakorganisatie en de C.A.O. hadden gemaakt en daardoor met groote opoffering het bedje voor de jongeren hadden gespreid. Het was daarom niet meer dan billijk, dat de jongeren meer betaalden, dan zij volgens hun leeftijd zouden moeten doen.

Onnoodig hieraan toe te voegen, dat de premie ad f 1,60 beduidend kan worden verlaagd, wanneer zij, die thans reeds tegen de 65 jaar loopen en dus zonder veel premiebetaling toch uitkeering ontvangen, zijn afgevallen.

Deze overgangstoestand bracht ook aan patroonszijde nog een groote moeilijkheid mede. De patroons met veel *oude* arbeiders zouden, indien niets nader werd bepaald, sterk van het fonds profiteren, ten koste van de patroons met veel *jonge* arbeiders. Om de scherpe kanten hier af te slijpen is voor de eerste zeven jaren na inwerkingtreding van het fonds bepaald, dat de patroon, die een gezelschap pensionneert en het fonds *te zamen* de 9 gulden opbrengen. Het deel, dat de patroon betaalt, daalt in den loop der jaren van 7 gulden tot 0 gulden, het deel dat het fonds betaalt stijgt van f 2,— tot f 9,—. Op deze wijze is voorkomen, dat het solidariteitsgevoel, dat de grondslag der verzekering moet zijn, zou worden overschat.

Restitutie.

Wat te doen met de typografen, die bijv. door werkloosheid een ander vak moeten gaan zoeken en jarenlang premie hebben betaald?

Men zal wellicht antwoorden, dat het wenschelijk is hun een premievrije polis te geven. Dan kunnen zij op hun 65ste jaar nog een gedeeltelijke uitkeering ontvangen. Maar daar wilden patroons en arbeiders niets van weten. Een hunner drukte dit kernachtig uit: „Wij moeten geen fonds hebben van groentehandelaren, tramconducteurs, portiers, e.d., die vroeger ook nog typograaf zijn geweest; het moet een *typografenpensioenfonds* worden.” Wil men de belangstelling van het geheele bedrijf voor het fonds wakker houden, dan is voor die redeneering inderdaad veel te zeggen.

Toch ging het niet aan om hen, die gedurende vele jaren premie hadden gestort, bij het verlaten van het bedrijf niets terug te geven. Vandaar dat hun een bedrag ineens uit het fonds wordt toegekend. Deze restitutie is beduidend minder dan het door hen aan premie gestorte. Dit is niet alleen gedaan om het fonds financieel sterk te maken, maar ook uit een andere zuiver practische overweging. Bij de leiders in de Typografie bestaat nl. de overtuiging, dat het kleinbedrijf, toch reeds zoo sterk toegenomen, zich nog veel meer zou uitzetten, indien iedere gezelschap, die ontslag neemt of werkloos wordt, zooveel geld in het handje krijgt, dat hij er een drukkerijtje van kan gaan beginnen. Het fonds zou ongetwijfeld de sympathie bij de patroons volkomen verliezen, indien het er toe bijdroeg om op deze wijze een leger van concurrenten te kweken.

Economische voordeelen.

Gelijk in de meeste andere bedrijven in Nederland, gaat het ook in de Typografie economisch nog verre van rooskleurig. De vraag is dus gewettigd of het thans wel het oogenblik is met dergelijke plannen te komen.

Dat de patroons- en arbeidersorganisatiën deze

moeilijkheid gevoelen blijkt uit het feit, dat over den datum der inwerkingtreding nog met eenige aarzeling wordt gesproken. Men moet hierbij evenwel verschillende omstandigheden niet uit het oog verliezen.

Gelijk wij boven mededeelden, stuurt een patroon een 65-jarige reeds op het oogenblik niet zonder meer de straat op. In vele gevallen geeft hij reeds thans een wekelijksche uitkeering, maar... zonder dat hij daarvoor fondsen heeft gevormd. Wanneer eenzelfde drukkerij meerdere dergelijke gezellen te haren laste heeft, dan moet een belangrijke wekelijksche uitgave worden gedaan, waar geen reserveering voor heeft plaats gehad. Bovendien geeft de huidige regeling telkens tot wrijvingen over het bedrag aanleiding. Er zijn patroons, die f 4,— geven en er zijn er ook, die f 12,— verstrekken. Een vaste taxe is er niet. Komt het bedrijfsfonds er, dan zijn deze bezwaren ondervangen.

Daar komen economisch nog andere voordeelen bij. Vele drukkerijen houden zelfs arbeiders van 70 jaar en ouder nog aan het werk, omdat zij opzien tegen het geven van een wekelijksch pensioen. Gingen zij rekenen, dan zouden zij zien, dat het oudje hen veel meer kost dan het opbrengt. Dergelijke oude werknemers zijn immers meestal hun loon niet meer waard. Men kan dan ook veel beter tijdig iets voor hun pensioen apart ieggen opdat zij, wanneer hun krachten verminderen, kunnen worden vervangen door frissche jonge krachten, die de gelegenheid geven winst te maken. Zijn er, gelijk thans het geval is, nog een aantal jonge werklozen, die de plaats van de oudjes kunnen innemen, dan draagt men op deze wijze er ook nog toe bij, om de werkloosheid te verminderen.

Bovendien brengen de oudjes niet alleen hun eigen loon niet meer op, zij belemmeren ook nog het productietempo van de andere arbeiders. Iedere patroon weet hoe hinderlijk dat in de werkplaats is.

Vandaar dan ook, dat het typografenfonds er in de naaste toekomst zal komen. Daarmede zal een belangrijke sociale maatregel, die, naar wij hopen elders navolging zal vinden, zijn tot stand gebracht.

A. A. VAN RHIJN.

NATIONALITEIT EN BELASTINGPLICHT.

In het nummer van dit Weekblad van 22 Juni treedt prof. Van Gijn in de beschouwingen, welke ik onder bovenstaanden titel gegeven heb in het nummer van den 1en Juni. Ik moge den schrijver van „Belasting van Nederlanders in den Vreemde” allereerst danken voor de aandacht, welke hij aan mijn artikel heeft willen schenken. Ongetwijfeld zullen de tegenopmerkingen van den heer Van Gijn veel kunnen bijdragen tot voorlichting van de publieke opinie op dit stuk van belastingpolitiek en belastingrecht, hetgeen te meer noodig is, waar — alleen ter wille van bestrijding van kapitaal- en belastingvlucht — zeer belangrijke beginselen, die den *belastingplicht* betreffen, min of meer incidenteel door het ontwerp, zoo het wet wordt, zullen zijn binnengehaald. Het is niet minder dan een frontverandering, wanneer voortaan de nationaliteit criterium wordt voor het vallen onder eenige onzer voornaamste belastingwetten. Dat de verandering als aanvulling is bedoeld, maakt de zaak nog ingewikkelder. Zoo, meen ik, ergens sprake moet zijn van „eten van twee wallen”, dan wel hier, waar de fiscus voortaan *twee* criteria gaat bezigen in stede van het enkelvoudige van „wonen” in dezen of genen zin.

De opmerkingen van prof. Van Gijn zijn te belangrijk, dan dat ik niet nog even van de gastvrijheid der E.-S. B. zou willen gebruikmaken. Vooreerst dan: het over één kam scheren van de (3) onderdeelen van het voorstel van den Minister. Gaarne erken ik, dat de systematiek van den heer Van Gijn verkieslijk is, doch bij mijn bespreking van het ontwerp met de toelichting heb ik den Minister gevolgd, die ook over

één kam scheert en niet in het minst doet uitkomen, dat het hier over 3 materies gaat, elk met eigen oischen van motiveering! Men leze maar § 1 van de M. v. T. in fine: „In vorenstaande beschouwingen is inzonderheid (lees: enkel, B.) gesproken over de inkomstenbelasting, bij welke het belang van den fiscus dan ook wel het grootst is. Intusschen geldt de voor die belasting gevolgde ratio mede voor de vermogensbelasting, de aan de inkomstenbelasting verwante verdedigingsbelastingen, en ook voor de successiebelasting en het daarmee verbonden recht van schenking”. Is dit over één kam scheren of niet? En niet door mij, doch door de Regeering! Met dat weinige in de Memorie moeten de beide andere groepen, op sleeptouw genomen door de vermogensbelasting, het doen. Waarlijk, het is jammer, dat het mij objectief onmogelijk was de analyse van den geachten schrijver te kennen vóór ik mij tot schrijven zette: gaarne zou ik haar als critische noot *tegen* het voorstel hebben aangevoerd, dat immers blijkt geeft ten deze in onderscheidingskunst wel wat heel eng te zijn te kort geschoten.

„Onze successiebelasting is in den loop der 19e eeuw geheel van aard veranderd”, aldus de heer Van Gijn. Veranderd, ja. Geheel van aard: neen. Zeer zeker: de boedelbelasting is een erfdeelenbelasting geworden. Doch dat is een quaestie van techniek voor de berekening van het recht. Deze verandering bracht geen wijziging in het criterium voor den *belastingplicht*, en alleen in het laatste geval zou de aard der belasting geheel kunnen zijn veranderd. Het moge de bedoeling zijn — ik ontken dit niet —, te heffen „van hen die het fortuintje hebben te erven”, dus omdat zij verkrijgers zijn, *rechtens* is toch alleen, dat zij door de belasting getroffen worden, omdat zij erven van iemand, die hier woonplaats hebbende, overleed. En nu is het een sprong, te argumenteeren uit het puur technische moment van de erfporties tot het belasten van nalatenschappen van niet binnen het Rijk wonende Nederlanders. Ik kan mij voorstellen, dat alle verkrijging uit nalatenschappen *door* hier gevestigden en (of) *door* Nederlanders (in den vreemde) belastbaar wordt gesteld. Maar dat is niet het systeem der wet en het is ook niet het systeem van Minister de Geer's ontwerp. Want dit stelt almeê den plicht afhankelijk van een bijzondere omstandigheid van *overlijden*, nl. dat iemand *als Nederlander* in het buitenland sterft. Dus breidt het ontwerp den bestaanden overlijdensgrondslag nog uit en raken wij daarmee nog verder af van den wensch van den heer Van Gijn: „Het wegnemen van de anomalie, dat het niet van de woonplaats van dengeen, die erft en de belasting betaalt, maar van die van den erflater afhangt of er successiebelasting geheven wordt”. Deze anomalie wordt *groter*, wanneer nu ook nog de belastingplicht komt af te hangen van de nationaliteit van den *erflater*. Dit zoo zijnde, wordt het onbegrijpelijk, hoe het belasten niet van den boedel, doch van de erfdeelen een argument zou kunnen zijn ten gunste van 's Ministers voorstel. Het zou, zoo ooit, alleen kunnen ondersteunen een voorstel, waarbij verkrijgen *door* Nederlanders in den vreemde belastbaar werd gesteld. Het zou echter ook dan m.i. ontzenuwd worden door de opmerking, dat belasten naar erfdeelen, blijkens de bestaande wet, geenszins inhoudt, dat de belastingplicht alleen maar op verkrijgen berust. Belasten naar erfdeelen praëjudicieert niets en is verenigbaar zoowel met het stelsel, dat omstandigheden aan den kant van den erflater als dat omstandigheden aan den kant van de(n) verkrijger(s) over den belastingplicht beslissen. Ik geloof, dat het argument van den heer Van Gijn naar geldend recht niet opgaat, terwijl het al evenmin steun vindt in het stelsel van het ontwerp, dat zich op de positie van den *erflater* blijft baseeren.

Er is een goede reden, om van dien erflater te blijven uitgaan: het zakelijke karakter der heffing. De zuiver technische regeling volgens erfdeelen verandert daaraan niets. Doch gaat men het *verkrijgen* door hier gevestigden en (of) door Nederlanders al dan niet in den vreemde tot criterium maken voor den *plicht*, dan loopt het zakelijk karakter wél gevaar. Waarom zou men dan niet mogen gaan rekenen met de omstandigheden van die verkrijgers? Het maakt een groot verschil, of iemand, die reeds 1 millioen bezit, nu nog een ton erft, dan wel of aan iemand, die niets bezit, zulk een voordeel te beurt valt. Thans zegt de wet: een ton is een ton, en als ge in denzelfden graad van bloedverwantschap staat, betaalt ge over die verkrijging evenveel. Ik kan mij echter best voorstellen, dat anders geredeneerd wordt, zoo de verkrijging-zonder-meer het subject belastingplichtig zou stellen.

Met de zuivere crisisheffingen, dus de belastingen en opcenten, die het Leeningfonds voeden, is het wel wat anders gesteld. De argumenten, die de heer Van Gijn aanvoert in zijn artikel van 14 Juli 1926 in dit Weekblad, lijken mij krachtig, althans voor wat betreft het honderden-millioenen-bedrag, waarmede de handhaving van onze neutraliteit is gefinancierd. Het komt mij, nu ik deze zaak nog eens nader heb overwogen, wel voor, dat het bijzonder karakter dezer heffingen kan rechtvaardigen bijzondere maatregelen, waardoor zij ook komen te drukken op de landgenooten, die thans in den vreemde wonen, doch van onze neutraliteit destijds hebben geprofiteerd. Hoe moeilijk de zaak practisch zal zijn, blijkt m.i. hieruit, dat de bedragen, die door de *distributie* zijn verslonden en voor een deel thans mede door de crisisheffingen worden gerembourseerd, weer een anderen maatstaf zouden vragen, zoo men billijk wil zijn. Immers, terwijl alle Nederlanders hebben geprofiteerd van het blijven van Nederland buiten den oorlog, hebben van de distributie-uitgaven alleen zij voordeel gehad, die tijdens den oorlog en nog even daarna werkelijk in Nederland hebben gewoond. Wie destijds buiten ons land toefde, had er niets aan. Er zou dus een splitsing moeten worden gemaakt naar twee kanten: eerst zou moeten worden losgepeld dat deel der crisisheffingen, dat strekt om het neutraliteitsbestanddeel onzer crisisleeningen te dekken, en vervolgens zou het distributiedeel alleen mogen worden uitgestrekt tot die Nederlanders, die ook van dit deel der crisismaatregelen door hun verblijf hier te lande mee hebben genoten, wel te verstaan *naar de maat van den duur van hun verblijf*. Zóó zie ik thans de rechtvaardigheid in dezen, doch dan ware zij wel uiterst onpractisch tevens, daar het niet mogelijk zal zijn, die splitsingen — en vooral de laatste — behoorlijk uit te werken in een regeling. En nu vraag ik: zal bij de verwijdering van de ééne onbillijkheid niet een andere komen in de plaats, waarvan het de vraag is, of zij niet nóg groter zal zijn? Waarbij nog komt deze vraag: of de basis, die *hier* gelegd wordt voor de afwijking van het woon- of woonplaats-criterium, niet al te smal moet worden geacht? Moreele satisfactie, zoo zij door een waarlijk billijke regeling ware te bereiken, onderschat ik geenszins, doch de beproefde beginselen, die aan den belastingplicht ten onzent in de diverse wetten zijn ten grondslag gelegd, moeten m.i. niet zoo maar, ter wille van een gevoel, worden gewijzigd of althans uitgebreid. Het belasten van Nederlanders qua Nederlanders is iets geheel nieuws, en hoewel dit op zichzelf geen bezwaar behoeft te wezen, moeten er wel zeer zwaarwichtige redenen zijn, die dit nieuwe kunnen wettigen, zal het in ons recht een plaats mogen krijgen. De fiscus nu verwacht, blijkens de Toelichting, van de inkomstenbelasting het meest. Ik meen, dat, zoo de regeling beperkt zou blijven tot dat deel der crisisheffingen, waarvan de uitbreiding tot landge-

nooten in den vreemde ook ik billijk acht, de fiscale beteekenis van den maatregel zeer gering zou zijn. En dat, waar zij nu reeds, alles bij elkaar, onmogelijk veel kan beduiden!

Wat betreft de „meest volkomen onverschilligheid voor alle openbare belangen”, die de Nederlanders bij het verlaten van ons land zou bevangen, moge ik er even op wijzen, dat deze door mij niet is gesteld. Maar wel meen ik, dat de banden, naarmate van den duur van het verblijf buitenslands, verslappen. Er is, meen ik, geen volk, dat zoo gauw zijn eigen taal verleert, als het Nederlandsche. Het blijkt al bij het verlaten van de eene gemeente als woonplaats voor een andere, mits op eenigen aanmerkelijken afstand gelegen, hoe allerlei nieuwe relaties de oude eerst op den achtergrond dringen en dan veelal doen vervagen tot er niet veel meer dan herinnering van overblijft. Nu is de heer Van Gijn het op dit punt blijkbaar wel met mij eens, want hij wil den fiscaal greep op de Nederlanders in den vreemde doen eindigen met 10 jaren buitenlandsch verblijf (in zijn artikel Belastingvlucht II, E.-S. B. 1926, blz. 649, wil de heer v. Gijn den termijn op 5 jaren gesteld zien). Zijn gedachtengang is dus wel verwant aan den mijne, zóózeer, dat de geachte schrijver m.i. inconsequent is geworden. Immers de zaken, waarop hij zegt dat ook de Nederlander in het buitenland belang heeft, als: de buitenlandsche vertegenwoordiging, defensie, rijks-politie en rechterlijke macht, hooger en middelbaar onderwijs en kunsten en wetenschappen, staan toch wel los van elken termijn. Die redenen zouden m.i. moeten gelden, zoolang men Nederlander is. Wordt echter een termijn bepaald van 5 of 10 jaren, dan ligt daarin de erkenning van de juistheid van mijn betoog, dat langzamerhand het vaderland nog slechts in de herinnering gaat leven, voor velen een mooie en dierbare herinnering, doch die geen grond kan opleveren voor belastingplicht. Reeds in mijn vorig stuk wees ik erop, dat Nederlanders in het buitenland vogels zijn van zeer diverse pluimage, ook wanneer men alleen hun sociaal-economische omstandigheden beschouwt. Sommigen houden hier hun grond- en huizenbezit aan en laten hun effectenbezit zijn meer of min Nederlandsch karakter behouden. Anderen maken zich met hun bezit geheel of vrijwel geheel los van het vaderland. Dezulken, hoe verschillend hun positie, uit Nederlandsch oogpunt, moge zijn, behandelt het ontwerp als ware er geen verschil. Het kan ook niet anders. Doch daarmee vervalt dan ook de billijkheid, in wier dienst het voorstel heet te staan.

Wat de quaestie der dubbele belasting betreft, zij blijft, meen ik, ook na de opmerkingen van den heer Van Gijn, wel degelijk aan de orde. Het moge waar zijn, dat fiscaal achterlijke landen de verteringsbelastingen als accijnzen e.d. leggen op z.g. volksartikelen: dit neemt niet weg, dat de Nederlander, die in Frankrijk bijv. lucifers en tabak verbruikt, om van de vele artikelen, waarop accijnzen drukken, te zwijgen, wordt bezwaard met bedragen, die hij niet in mindering kan brengen van hetgeen hij aan den Nederlandschen fiscus verschuldigd is. En ons eigen land met zijn verteringsbelastingen op gedistilleerd, tabak, paarden, motorrijtuigen, biljards, pleziervaartuigen enz. is wel een heel sterk bewijs, dat allerlei directe en indirecte lasten op het verbruik mogelijk zijn — die ook in het buitenland in dezen of genen vorm veelvuldig bestaan —, waarvan niet kan worden gezegd, dat zij vooral op den kleinen man neerkomen. Ik blijf het negeren — bij den aftrek — van de omstandigheid, dat de betrokken landgenooten in andere dan „gelijksoortige” belastingen zekere, misschien aanzienlijke bedragen opbrengen, een onbillijkheid van de eerste orde achten, te pijnlijker, waar het voorstel meer nog schijnt het rechtsgevoel te willen bevredigen dan de schatkist te spekken. En waar het

niet mogelijk is die onbillijkheid te ontgaan, draagt zij er voor mij zeer veel toe bij, het voorstel, zooals het daar ligt, onaannemelijk te achten.

Vervolgens de inbaarheid in verband met de dwangmiddelen, wanneer men over het beginsel heen is. Ik blijf die middelen, welke eer door machteloosheid dan door gezag zijn ingegeven, weinig nobel vinden. Wil men eenmaal deze uitbreiding van den belastingplicht, dan zal er wel niet veel anders opzitten dan dergelijke 2e of 3e rangs sancties te aanvaarden. Het gevoel van onbehaaglijkheid tegenover het voorstel wordt er des te intenser om. Wanneer een Ned. *delinquent* gevlucht is naar het buitenland en door den Staat van zijn verblijf niet kan worden uitgeleverd, omdat zijn delict niet staat op de lijst van het tractaat of wel dit laatste geheel ontbreekt, dan zal hij zich in geval van nood kunnen wenden tot onze diplomatieke en consulaire vertegenwoordiging, die niet gerechtigd is hem haar hulp te weigeren. Doch voortaan zal degen, die geen belasting betaalde, nul op het request krijgen. Ik vind de houding van iemand, die in naam nog Nederlander, zich van een eenmaal ingevoerden belastingplicht niets aantrekt en dan toch bij de voormelde vertegenwoordiging aanklopt om hulp, verre van hoog. Doch daar gaat het niet om. Een landgenoot in den vreemde, die moeilijkheden krijgt, welke (mede) uit den weg te ruimen tot de normale taak van bedoelde autoriteiten behoort, moet onvoorwaardelijk geholpen worden. Wanneer een Rijksveldwachter iemand in het water ziet liggen, vraagt hij ook niet, alvorens de helpende hand te bieden, of de drenkeling wel al zijn plichten jegens het Rijk heeft vervuld! Doet hij dit toch, dan kan hij zelf met den strafrechter kennis maken, zoo ten gevolge van dergelijke pourparlers de hulp te laat zou komen. Zoo maakt de Staat m.i. een aan misbruik palend gebruik van zijn macht, wanneer hij de in het voorstel opgenomen middelen toepast. Immers die middelen betreffen een stuk overheidszorg, welke in uiterst los verband staat tot de *concrete* heffingen, waarom het hier gaat. Want *bestemmingsheffingen*, waarbij een nawijsbaar verband bestaat tusschen de ingeroepen diensten en de middelen benodigd voor hun financiering, zijn zij allerminst.

Wat de quaestie van internationalisme op belastinggebied betreft, moet ik wel bij mijn meening volharden, dat het voorstel in dezen het paard achter den wagen spant. De gedachte van den heer Van Gijn gaat in deze richting: de Volkenbond is hier vrijwel machteloos en dus moet iedere staat zichzelf helpen in aller belang. Daarmee wordt echter m.i. een nationale regeling, die n.b. de nationaliteit als nieuw criterium voor den plicht vooropstelt, nog niet internationaal. Integendeel: wij hebben hier dan een stuk overgebleven Staten-anarchie, waarbij immers elke Staat doet of laat wat hem goeddunkt. Wanneer wij onze landgenooten in den vreemde belasten, maar Duitsland, Frankrijk, Zwitserland enz. enz. doen het hun landgenooten niet: wat is er dan voor internationaals te vinden in onze wet? Ik zie er slechts vermeerdering van verwarring in. Niet minder dan de heer Van Gijn keur ook ik af het „onderhuren” van vreemdelingen door Staten, die dezen fiscaal meer ontzien dan de eigen landslieden. Maar daarmee begeben wij ons op een zijpad, dat door den Volkenbond, zoo hij zich krachtig genoeg gaat voelen, zoo gauw mogelijk dient te worden gebarricadeerd. De hoofdquaestie is deze: Of, bij *gelijke* behandeling van nationalen en vreemdelingen door de diverse Staten, er nog plaats is voor uitbreiding van belastingplicht tot de landgenooten buiten de grenzen. De *bijzondere uitwas*, waarop de heer Van Gijn met een afkeuring, die ik geheel deel, wijst, kan het betoog ten principale onmogelijk versterken. Daartegen is dit voorstel niet gericht en daarvoor is het heele apparaat der aan-

bevolen maatregelen, als van veel verdere strekking, stellig niet noodig.

Wij moeten met onze wetten de landgenooten in het buitenland niet afstooten, en wij kunnen niet a priori zeggen, dat hun verlies, zoo vaak dit door de maatregelen van dit voorstel zou intreden, geen werkelijk verlies zou zijn. Ook hier zal velerlei individueel verschil zich doen gelden. En de heer Van Gijn zelf schijnt het in hoofdzaak toch met mij eens te wezen, blijkens de grens van 10 (of 5) jaren. Die grens heeft alleen zin bij de onderstelling, dat zóó lang in het algemeen de banden met het vaderland sterk genoeg zullen zijn — in verband met de belangen die men er nog heeft —, om den drang naar naturalisatie te weerstaan. Daarna zou het, bij het vervagen dier belangen, anders worden. Maar dan zou ook de fiscale belangstelling een einde nemen en daarmee de prikkel om zich te laten naturaliseren, verdwijnen!

De heer Van Gijn en ik mogen in onze conclusieën aangaande het wetsontwerp tegenover elkander staan: onze gedachtengang divergeert, naar mij voorkomt, veel minder dan de geachte schrijver schijnt te meenen.

H. W. C. BORDEWIJK.

PETROLEUM EN POLITIEK.

Heeft tegenwoordig nog de bewering bewijs van noode, dat petroleum en politiek in zeer nauw verband staan, dat om de petroleum, zelf een der voornaamste economische en machtsfactoren, een strijd werd en nog wordt gevoerd, die niet beperkt blijft tot maatregelen van de zijde der leiders van de groote petroleum-concerns (en de kleinere trachten hun dit na te doen), maar welke strijd in de onderhandelingen der diplomaten, in officieele stukken en in de vorming van regeeringsinstellingen tot uitdrukking komt?

Wel nauwelijks kan zulks het geval zijn. Wat weinige jaren geleden nog de gedachte van een zonderling zou hebben geschieden, nl. dat de petroleum een beslissende factor zou gaan vormen in de buitenlandsche politiek der Grootte Mogendheden en der kleinere staten, is allengs gemeen goed geworden en wel in zulke mate, dat men in vele gevallen eerder moet waarschuwen voor een overschatting van deze rol dan voor onderschatting ervan. Dit is het groote publiek wel bekend geworden door een aantal geschriften (in de eerste plaats Engelsche en Fransche, maar ook Amerikaansche en Duitsche) van uiteenlopende beteekenis sedert den tijd van den oorlog, van dien oorlog, welke een zoo angstwekkend, duidelijk inzicht heeft gegeven in de waarde van de petroleum als machtsmiddel en waaruit slechts drie episoden kort mogen worden gememoreerd, omdat zij die beteekenis ook heden nog zoo scherp mogelijk weder in herinnering brengen:

Ten eerste de Duitsche pogingen, zich door een aanval op het Zuid-Russische oliegebied (Bakoe), die onmisbare kwanta petroleum te verschaffen, welke door Centrale Mogendheden in weerwil van de herovering van Galicië en de verovering van Roemenië niet ter beschikking stonden, pogingen waaromtrent Ludendorff's oorlogsherinneringen ons meer berichten. Als tweede feit moge worden herinnerd aan den vertwijfelde roep om hulp van Clemenceau aan President Wilson inzake het verschaffen van de noodzakelijke hoeveelheden petroleum, nadat volgens een mededeeling van Senator Bérenger aan de Leger-commissie uit den Senaat, de vertegenwoordiger van den oppersten Chef er den nadruk op had gelegd, dat het leger niet beschikt over de voorraden, die noodzakelijk zouden zijn om aan een situatie, zooals voor Verdun had bestaan, ook slechts gedurende drie dagen het hoofd te kunnen bieden. En als derde feit zij genoemd de tot gevleugeld woord geworden, bijna al te dikwijls geciteerde uitspraak van Lord Curzon bij een overwinnings-plechtigheid der Geallieerden: De Geallieerden zijn op een golf van petroleum tot de

zege gevoerd. En langen tijd na den oorlog sprak de, zijn woorden zorgvuldig wegende, President Coolidge: „De suprematie der volkeren zal wellicht worden bepaald door het bezit van beschikbare petroleum.”

Zulks heeft geleid tot maatregelen, welke men zou kunnen kenschetsen als de *officieele petroleum-politiek* der verscheidene staten. Deze heeft verschillende vormen aangenomen. Terwijl in Engeland de Regeering steeds meer achter de coulissen bleef, hoewel zij zooals bekend ook de controle over de Anglo-Persian bezit, in de commercieele en technische leiding waarvan zij evenwel niet ingrijpt, en terwijl zij er zich in hoofdzaak toe bepaalt, den grooten petroleum-concerns hare bescherming ook aan de conferentie-tafels, zooals in Lausanne en Genua, te verleenen, en ook wel de richtlijnen der petroleum-politiek met deze te bespreken, heeft men in het aan petroleum arme Frankrijk twee officieele lichamen in het leven geroepen als werktuigen van een officieele petroleum-politiek: het *Office National des Combustibles Liquides* en de *Compagnie Française des Pétroles*. Het eerstgenoemde kan men vrijwel beschouwen als een studie- en adviesinstelling voor alle vraagstukken op petroleumgebied, de laatste is een maatschappij, opgericht onder deelneming van de Regeering en onder hare controle staande. Overigens is haar kapitaal verdeeld over meer dan zestig Fransche ondernemingen; zij is houdster van de groote concessies in het buitenland — tot dusverre de 25 pCt., tegenwoordig Fransche, vroeger Duitsche deelneming in de Turkish Petroleum Co., de eigenares der concessies in Mesopotamië — maar ook bijv. van een deelname in een soort beschermingssyndicaat van buitenlandsche, in Roemenië werkende maatschappijen. Ook in België klonk de roep naar een eigen petroleum-politiek, reeds jaren geleden, en inderdaad heeft België onlangs op zijn beurt een onderaandeel verkregen in het hierboven vermelde Fransche aandeel in de Turkish Petroleum Co. Voorts is er een aaneensluiting van de Belgische petroleuminteressenten kortgeleden tot stand gekomen, vooral met het oog op een gemeenschappelijk optreden in het buitenland. Italië heeft het voorbeeld van Frankrijk nagevolgd door de oprichting van een *Azienda Generale Italiana Petroli* (A.G.I.P.), welke zich tot dusverre vooral toelegde op het verwerven van belangen in Roemenië.

In Amerika heeft de bezorgdheid over het beheer der petroleumvoorraden, die als machtsmiddel, maar ook als grond- en hulpstof voor de industrie onmisbaar zijn (men is bevreesd voor een onnoodig vroege uitputting dezer niet te vervangen bezittingen, vooral wegens periodiek optredende zinnelooze overproductie en roofbouw, waarvan juist de laatste maanden weder getuigenis afleggen), geleid tot de instelling van een „*Federal Oil Conservation Board*” door President Coolidge, in December 1924, welke met de zelf-gekozen vertegenwoordiging van de petroleum-industrie, het „*American Petroleum Institute*” samenwerkt. Zelfs de industrie erkent tegenwoordig in ruime mate de noodzakelijkheid van wettelijk ingrijpen tot regeling van een vraagstuk, tot beëindiging van toestanden voortgekomen uit met elkander in tegenspraak zijnde feiten, waartoe zij zelve bewees, niet in staat te zijn: de verkwistende productie van de naar alle waarschijnlijkheid toch slechts in niet onbeperkte hoeveelheden aanwezige kostbare petroleum. Zoo zou van de petroleum uit misschien een wijziging mogen worden verwacht van de geheele anti-trustwetgeving, die het Amerikaansche economische leven beheerscht en de binnenlandsche politiek vele jaren beheerschte. Reeds lang voor er een Federal Oil Conservation Board bestond, heeft de Amerikaansche Regeering, opgeschrikt door de besluiten der Conferentie van San Remo ingegrepen in den strijd om de petroleumvelden in Mesopotamië, waarvan nog talrijker geschriften getuigenis afleggen dan die, welke hun ontstaan te danken hebben aan het optreden van

die Regeering ten gunste van Amerikaansche belangen bij het Djambi-vraagstuk.

Ten slotte houden natuurlijk ook de Zuid-Amerikaansche Republieken er een eigen, zij het geheel andere, olie-politiek op na.

Mesopotamië en Djambi zijn slechts twee der objecten, waarover zich een strijd afspeelde, waarbij de Regeeringen ingrepen; de rij kan gemakkelijk worden vergroot. *Mexico* vormt een ander voorbeeld, dat juist in de laatste maanden weder de opmerkzaamheid tot zich trok, en het conflict Ver. Staten—Mexico is nog steeds niet uit de wereld geholpen. Over vier van de vijf Noordelijke provinciën van *Perzië*, welke de concessie der Anglo-Persian niet omvatte, is eveneens een strijd tusschen Engelsche en Amerikaansche belanghebbenden gaande; een *Fransch-Poolsche* overeenkomst van 1922 zij slechts vermeld als continentaal voorbeeld van verdragen tusschen staten, met petroleum-politiek inhoud. Welke strijd er is gevoerd om de petroleum-terreinen in *Rusland*, hoe deze de Conferenties van Genua en den Haag verstoerde en sedert dien nimmer tot rust kwam, hoe deze nog kort geleden in een nieuwe phase trad, naar aanleiding van een voorgenomen actie der Standard Oil en van de Fransch-Russische onderhandelingen, hoe de tegenstand van de Koninklijke-Shell na vroegere onderhandelingen met de Russen groeide tot demonstratief getoonde vijandschap, hiervan heeft wel bijna iedere courantlezers het een en ander gehoord. En evenzoo, dat in plaats van den strijd om de petroleum-markten is gekomen die om de petroleum-terreinen, hoewel de eerste geenszins geheel ophield.

Het is onder deze omstandigheden niet te verwonderen, dat men over het algemeen de petroleum beschouwde als de kracht, die niet alleen automobielen, vliegtuigen, locomotieven en schepen drijft en den goeden gang van machines waarborgt, doch daarin ook zag de drijfveer van bijna alle gewichtige gebeurtenissen in de buitenlandsche politiek, waar zij meer wrijving veroorzaakte dan ophief, dat men meende in alles een druppel „ongewijde” olie te kunnen vinden, in elke anders onverklaarbare actie de lucht kreeg van petroleum. De menschelijke geest verlangte ernaar, hetgeen tegelijk een vloek en een zegen is, om voor alles één oorzaak te vinden.

Wij kunnen ons voorstellen, dat de lezer van één nieuw werk, *Dr. Karl Hoffmann: Oelpolitik und angelsächsischer Imperialismus*,¹⁾ waarin getracht wordt, de wisselwerkingen tusschen petroleum- en machtpolitiek niet slechts door een grondige uiteenzetting van de hierboven vermelde, vooral bij het publiek in het oog vallende gebeurtenissen te behandelen, maar deze invloeden van de petroleum en dien samenhang ook in andere gebeurtenissen van de laatste jaren nauwkeurig na te sporen, na lezing het omvangrijke werk uit de hand legt met de gedachte, dat hij thans heeft leeren zien de oorzaak der tegenstellingen tusschen de staten, van de afwisselende conflicten, van de veranderende beelden en verhoudingen, welke de wereldpolitiek van de laatste jaren dikwijls zoo verrassend te zien gaf. En toch zou dit geen goed opmerkend lezer moeten zijn. Want reeds de titel van het boek: *Oelpolitik und angelsächsischer Imperialismus*, geeft te kennen, dat het twee thema's, die overigens zeer nauw verband met elkander houden, behandelt. En hij zal ook niet over het hoofd mogen zien, dat de schrijver zelf niet alles als feit stelt, veel slechts aannemelijk weet te maken en bij andere gelegenheden slechts vermoedens kan uiten. Intusschen heeft het voor dengene, die eenigermate vertrouwd is met de ontwikkeling van de petroleum-politiek, evenals voor dengene, die aan de buitenlandsche politiek in het bijzonder zijn aandacht wijdt, veel bekoring het verband tusschen beide onderwerpen na te gaan aan de hand van des schrijvers beschouwingen.

¹⁾ XVI und 446 blz. Ring Verlag, Berlin, 1927, gebd. R.M. 24,—.

Voor de behandeling en voltooiing van de taak, welke hij zich stelde, kan worden gewezen op de volgende belangrijke voordeelen: ten eerste de beschikking over een zeer rijk materiaal, waarvan „het verkrijgen zonder de methodische werkzaamheid van een wetenschappelijk arbeidend instituut” (het Berlijnsche „Politische Kolleg”) niet mogelijk zou zijn geweest, ten tweede de onverdroten ijver bij de selectie daarvan, ten derde een levendig combinatie-vermogen en ten vierde uitgebreide kennis op zijn gebied, zoodat hij niet slechts trachten kan de complicaties der Conferenties te ontwarren, maar ook de spanningen en toenaderingen in de verhouding van de Koninklijke-Shell-groep tot de Standard Oil; een verhouding, die lang niet zoo eenvoudig is als men maar al te dikwijls en te simplistisch op grond van den strijd der laatste jaren meent te mogen veronderstellen.

Slechts op twee punten zouden wij gaarne hebben gezien, dat al deze voordeelen waren aangevuld, of wat het laatstgenoemde daarvan betreft als tegenwicht voor „le défaut de cette qualité”: een intensiever gebruik ook van buitenlandsche publicaties en voorts, in enkele gevallen, toetsing van de vraag, of niet voor op het eerste gezicht of zelfs bij dieper gaand onderzoek onduidelijk blijvende verhoudingen en vragen dikwijls niet eenvoudiger oplossingsformules aangenomen zouden kunnen worden dan ingewikkelde intrigues en schijnvertooningen. Zoo gelooven wij bijv., dat veel in de behandelde gebeurtenissen zijn oorzaak vindt in het eenvoudige feit, dat ook de grootste „Empire builders” steeds zakenman zijn gebleven en dat hun politiek machtsbewustzijn, hun streven naar economische macht, zich op andere dan commercieele wijze meestal slechts voorbijgaand deden gelden. Ongetwijfeld zal de Nederlandsche lezer — vermoedelijk veel meer dan bijv. de Duitsche, vooral wanneer deze den politieken (Duitsch-Nationalen) opvattingen van den schrijver is toegedaan — geneigd zijn dit, ons nogal gewichtig schijnende, moment niet uit het oog te verliezen, en hij zal, wanneer hij zich de moeite heeft gegeven het dikwijls door stijl en inhoud niet steeds even gemakkelijke boek door te werken, zeer zeker aanleiding vinden zijne opvattingen met die van den schrijver te vergelijken. Dat het werk ten gevolge van zijn rijken inhoud en van de veel-omvattende beschouwingen daartoe rijkelijk aanleiding biedt, meenen wij een voordeel, geen gebrek, te moeten noemen. Hoogstens kan men het betreuren, dat de schrijver in sommige gevallen de binnenlandsche politieke ontwikkelingen, maar vooral de sociale conflicten buiten beschouwing laat.

Uitgaande van de belangrijkste feiten der „Raumpolitiek” en productie-politiek, en van de drie voornaamste tegenstellingen tusschen de wereldrijken Engeland en Frankrijk, de Vereenigde Staten en Japan, en de meer verborgen, maar nauwelijks minder belangrijke tusschen Engeland en Amerika — waarbij o.i. nog als vierde komt die tusschen Rusland en Groot-Brittannië — schildert hij de conflicten der laatste jaren. Het meest uitvoerig, en daarop duidt reeds de tweede helft van den titel van zijn boek, behandelt hij de politiek en de petroleum-politiek der Angelsaksische Rijken. Het thema van het werk blijkt derhalve tweeledig. Intusschen brengt het feit, dat in de tegenstellingen tusschen deze beide Rijken met hunne invloedssferen menigmaal, nu eens als object en dan weder als tegensteller of partner de andere staten worden betrokken, met zich mede, dat, zooals reeds opgemerkt werd, ook al die gebeurtenissen in den kring der beschouwingen worden betrokken, waarbij deze Mogendheden andere tegenover zich zagen. Deze wijze van behandeling leidt er noodzakelijk toe, de ontwikkeling der laatste jaren in kleine tijdvakken, die telkens door een belangrijke gebeurtenis worden verbonden of wel gescheiden, te bespreken en daarbij de staten afzonderlijk en hunne politiek (nogmaals: niet uitsluitend hunne petroleum-politiek) aan een beschouwing te onderwerpen. Tege-

lijkertijd diende de schrijver de invloeden op petroleum-politiek gebied na te gaan en zich niet uitsluitend te beperken tot den strijd der petroleumgroepen en de gedeeltelijke beëindiging daarvan door den z.g. „petroleumvrede”, maar ook aan de houding der groote financiële groepen ten opzichte van al deze vraagstukken, in ruime mate opmerkzaamheid te wijden.

Zulks beteekent verder, dat men bijv. de ontwikkeling van den strijd om de Russische petroleumterreinen, of om Mesopotamië, of van de tegenstelling tusschen Frankrijk en Engeland op het Continent, niet leest in één verband, zooals een speciaal geschrift zou kunnen geven, doch telkens verbonden met de gelijktijdige andere gebeurtenissen. Deze wijze van behandeling heeft natuurlijk voor- zoowel als nadeelen, die niet zoo gemakkelijk tegenover elkander zijn af te wegen. De eventuele nadeelen worden echter door een met groote zorg samengesteld inhouds-register (samensteller is *Dr. Robert Venter*) ten deele opgeheven, waardoor het mogelijk is, een bepaald onderwerp zonder moeite door de verschillende hoofdstukken, waarin het met andere te zamen werd behandeld, te volgen. Hiermede is echter ook eigenlijk reeds gezegd, dat het boek, hetwelk een zoo groot aantal thema's aanroert en in hun wederzijdsch verband behandelt, zich niet bijzonder leent tot het weergeven van uittreksels uit den inhoud, tenzij deze verre de ruimte zouden te buiten gaan, welke ons hier ter beschikking staat. En zelfs dan zou nog menig punt onbehandeld moeten blijven, ten aanzien waarvan de recensent een meening heeft, die afwijkt van des schrijvers inzichten en die hij dan uitvoerig zou moeten toelichten. Daarom moge hier zeer in het kort een opgave van den inhoud worden gegeven, ten einde op deze wijze een denkbeeld te geven van het veelomvattende werk.

Het eerste deel van het werk: „de politieke betekenis van het petroleumvraagstuk”, omvat de hoofdstukken „Raumpolitik” en productie-politiek, de wereldconcerns, de petroleum als machtsmiddel, petroleum-politieke „Raumwirtschaft” en hare tegenstellingen; het tweede deel: „Oostersche en Parijsche petroleum-diplomatie”, behandelt de politiek van San Remo, den concessiestrijd in West- en Zuid-Azië, de Engelsch-Amerikaansche splitsing van de Parijsche petroleumbelangen, de Conferentie van Genua; het derde deel: „Op weg naar een Angelsaksisch accoord”, bevat de hoofdstukken: Singapore, de Conferentie van Lausanne en de strijd om het Ruhrgebied, Petroleum-politiek in Midden-Europa, de Conferentie van Deskundigen en de Mexicaansche revolutie; het laatste deel: „Die Befriedung Europas im oelpolitischen Spiegel”, geeft een uiteenzetting van den z.g. petroleumvrede, de Conferentie van Londen omtrent het Dawesplan en de Anglo-Sovjet-Conferentie, het vraagstuk van Mosoel en de ontruiming van Ruhr en Rhein, en als slothoofdstuk: de beide fronten van de wereld.

Deze opsomming geeft ook een denkbeeld omtrent de methode van den schrijver en duidt ten minste aan, hoe hij ernaar streeft, tusschen in eenzelfde tijd valende gebeurtenissen op het gebied der internationale en petroleum-politiek een zeker verband te brengen, of den samenhang ervan na te gaan. Daarom is naast zekere kennis van de groote politieke ontwikkelingslijnen, en van de wijze waarop deze zich, dikwijls gebroken of gekromd, zelden recht, in de handelingen van de politieke leiders van alle groote, en niet minder van de kleine Rijken en in de lotgevallen der volkeren belichamen, kennis ook van de belangrijke feiten in de petroleum-industrie, een bezit, dat de bemoeiingen en het streven van den schrijver op dit gebied naar zorgvuldig gebruik van zijn materiaal zal doen waardeeren. En zulks ook, wanneer problematische opmerkingen of interpretaties niet geheel waren te vermijden — iets, wat gezien de moeilijkheid van de stof en de onnauwkeurigheid der oorspronkelijke gegevens, waarmede helaas ieder werker op dit

gebied moet rekening houden, maar al te begrijpelijk is. Maar ook degene, die de bovenbedoelde kennis niet of slechts in zeer ruwe trekken bezit, zal het boek niet zonder belangstelling lezen, want den opmerkzamen en critischen lezer van het boek — en dien wenschen wij het werk toe — zal veel van die kennis, die onontbeerlijk mag worden genoemd voor de juiste waardeering van sommige, het jongste verleden en de naaste toekomst beheerschende factoren, juist door dit werk worden bijgebracht.

Dr. WILHELM MAUTNER.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

HET AFBETALINGSSTELSEL.

De heer F. W. Forge te Londen schrijft ons:

De belangstelling van het publiek voor het stelsel van termijnbetaling is hier te lande in den laatsten tijd opnieuw gewekt door een lezing van Professor Seligman van de Columbia University. Dit is, naar ik meen, de eerste behandeling van dit nieuwe instituut door een economist van de „standing”, zooals Professor Seligman die heeft, en zij is des te belangrijker, waar hij onlangs een grondig onderzoek naar het systeem heeft ingesteld ten behoeve van de General Motors Corporation. Zijn volledig rapport zal binnenkort gepubliceerd worden en zal waarschijnlijk veel belangwekkends bevatten, maar zijn lezing behandelt bijna uitsluitend den theoretischen kant van het nieuwe verschijnsel en de mogelijkheden, welke het in de toekomst biedt.

Professor S. neemt het volgende standpunt in. Verkoop op afbetaling stelt den verbruiker in staat onmiddellijk het gebruik der goederen te verkrijgen, terwijl hij ze slechts in betrekkelijk kleine gedeelten betaalt, verdeeld over een periode, welke varieert naar den waarschijnlijksten levensduur der goederen. Het betreft hier dus „consumptie-credieten”, analoog met de „productie-credieten”, welke laatsten gedurende de negentiende eeuw tot zulk een ontwikkeling kwamen, en men kan van het nieuwe systeem een even belangrijke ontwikkeling verwachten. Volgens de eigen woorden van Prof. Seligman kan de koop op afbetaling in sociale betekenis wedijveren met de ontwikkeling van het bankwezen en van het kapitalisme. Hij beschouwt het stelsel als de rationalisatie van de consumptie en oppert de veronderstelling, dat het in hooge mate zal bijdragen tot stabilisatie van het zakenleven en tot het effenen van de fluctuaties in den handel. Dit zijn groote verwachtingen en wanneer zij gegrond mochten blijken, zou dit er veel toe bijdragen Europa en de verdere wereld te bevrijden van de nog steeds voelbare na-oorlogs-moeilijkheden. Maar zijn zij vatbaar voor verwezenlijking? De ondervinding is nog te beperkt om deze vraag definitief te beantwoorden, maar in ieder geval schijnt het, dat Professor Seligman zijn bewering niet voldoende met bewijzen staafde. Wel bracht hij de General Motors Corporation van scepticisme tot eenig enthousiasme voor het afbetalingsstelsel, maar dat is een heel andere kwestie!

Het eerste zwakke punt in zijn stelling is wel de analogie van het nieuwe crediet aan den consument met het oude aan den producent. Het laatste werd en wordt voornamelijk verstrekt om goederen economisch bruikbaar te maken. Soms wordt het gebruikt om de periode van vervaardiging te overbruggen. In elk geval blijven de goederen niet alleen als dekking voor het crediet aanwezig, doch zij nemen gewoonlijk nog in waarde toe, doordat zij dichter bij den verbruiker zijn gebracht. Behalve met de goederen wordt altijd ook rekening gehouden met de positie van den leener, welke gewoonlijk door de credietverleening nog verbeterd wordt, daar deze hem in staat stelt zijn geld spoediger om te zetten. Als de zaak verkeerd gaat, houdt men als dekking nog altijd de goederen over, welke meestal in waarde gestegen zijn, en als

alles goed gaat, is er dubbel effect en oefent de credietverleening een grooten en rechtstreekschen prikkel uit op de uitbreiding der zaken. Hier ligt de kern van de quaëstie. Er zijn twee belangrijke punten van verschil tusschen de twee credietvormen, namelijk de dekking van de leening en de gevolgen van de leening voor den credietnemer. Wat het eerste punt betreft is de techniek van den verkoop op afbetaling thans voldoende ingeburgerd om ongeveer te kunnen zeggen, aan wien men in normale omstandigheden veilig kan leenen en de risicomarge kan door verzekering gedekt worden, waarvan de koper dan natuurlijk de kosten moet betalen.

Maar is de veronderstelling gerechtvaardigd, dat, door iemand het gebruik van goederen voor consumptie te veroorloven voor hij ze eigenlijk ten volle betalen kan, zijn toekomstige koopkracht direct of indirect vergroot wordt? Indien dit niet het geval is, heeft de koop op afbetaling niet dezelfde gunstige werking als een productief crediet, en wanneer het stelsel eenmaal op een artikel is toegepast en de eerste vloed van bestellingen voorbij is, zal alles vrijwel eender zijn als tevoren. Het is natuurlijk waar, dat, daar het systeem tot een paar branches beperkt is, zooals automobielen en radiotoestellen, meer menschen deze zaken zullen koopen dan anders het geval zou geweest zijn. Maar, indien het stelsel op zichzelf de menschen niet in staat stelt hun totale koopkracht te vergrooten, zoo moeten zij minder van iets anders koopen. Indien dus het stelsel tot een zeer groot aantal artikelen wordt uitgebreid, zooals de bedoeling is, zijn de voordeelen voor de producenten dubieus. Men zou kunnen aannemen, dat het voornaamste gevolg van de verbreiding van het afbetalingsstelsel voor menschen van bescheiden middelen zijn zou, dat zij een deel van hun uitgaven voor kleine zaken overbrengen op grootere. Zij zouden zich bijv. de schouwburg kunnen onzeggen voor een tochtje in hun eigen auto of een goed radiotoestel kunnen koopen om hun vrienden bezig te houden in plaats van met hen te kaarten. Dit is heel aangenaam voor de fabrikanten van de artikelen in kwestie, maar vermeerdert de middelen der koopers niet in het minst.

Professor Seligman merkt op, dat, wanneer iemand in staat wordt gesteld meer van de materiele goederen van deze wereld te genieten, zijn ijver en werklust geprikkeld zullen worden, zoodat vermeerdering der vraag naar goederen hiervan een min of meer direct gevolg zal zijn. Op dit punt kunnen wij buitengewoon moeilijk met Prof. Seligman accoord gaan. Niemand zal ontkennen, dat de eetlust geprikkeld kan worden door voedsel of dat een goede geestelijke of lichamelijke gesteldheid beter werk mogelijk kan maken. Maar ongelukkigerwijze is het ook een feit, dat voedsel den eetlust ten slotte verzadigt en dat de gelegenheid tot meerdere verstrooing de aandacht van het werk afleidt. Voorts is het geenszins altijd gemakkelijk arbeid, hetzij lichamelijken, hetzij geestelijken, tegen een aanlokkelijken prijs beschikbaar te stellen. Het is duidelijk, dat hier geen absolute regel geldt. Veel zal afhangen van temperament en omgeving. Waarschijnlijk zou de prikkel meer uitwerking hebben in de Vereenigde Staten dan in Europa of Groot-Brittannië. In laatstgenoemd land bestaan ten minste niet dezelfde gunstige omstandigheden voor een voortdurende verhooging van het inkomen als voor energieke personen aan den overkant van den Atlantischen Oceaan, en het valt te betwijfelen of het verlangen naar bezitsuitbreiding er wel even sterk is. Zelfs in Amerika zijn er echter zekere grenzen voor den drang om bepaalde goederen, die gewoonlijk slechts voor particuliere genoegens moeten dienen, enkele maanden vroeger te verwerven, dan anders het geval zou zijn geweest.

Wat de verwachting betreft, dat de verkoop op afbetaling tot het effenen van de fluctuaties der con-

zal bijdragen, ook dit is moeilijk toe te metten. De invoering van het stelsel vergrootte natuurlijk de koopkracht, maar het een heel nieuwe groep der bevolking, die stelde de artikelen, waarop het werd toegepast, te koop, maar wanneer deze groep der bevolking aan de markt gekomen nu eenmaal reeds van te voren eene bestemming heeft gegeven en dit inkomen ten gevolge van eene depressie eene daling vertoont, zoo valt het moeilijk in te zien, waarom spoediger herstel zou intreden dan vóór de invoering van het afbetalingsstelsel. Ook bij een „boom” zal er minstens evenveel overleg als tot dusver noodig zijn om overproductie te voorkomen, daar de nieuwe koopers waarschijnlijk even weinig als de oude op de voorsteekenen van een komenden omslag der conjunctuur zullen letten. Als alles nog goed schijnt te gaan, zal de verkoper trachten zijn goederen van de hand te doen en de koper zal grif van het hem toegestane crediet gebruik maken, doch na een slechten tijd zal de koper waarschijnlijk voorzichtig zijn geworden, hoewel de verkoper dan wellicht bereid is een iets grooter risico te loopen, ten einde den wagen weer aan het rollen te krijgen. Het nieuwe systeem zal dus de moeilijkheden van den fabrikant in sommige opzichten nog vergrooten.

Het is opmerkelijk, dat het afbetalingsstelsel voornamelijk op betrekkelijk nieuwe handelsartikelen wordt toegepast. De producent stelt zich rechtstreeks met den consument in verbinding, dat wil zeggen, hij neemt agenten in dienst om voor hem te verkoopen, en verleent zelf het crediet aan den koper. De vroegere methode was om aan den handelaar te verkoopen en hem het risico te laten dragen. Onder het nieuwe stelsel zal de last van een ongewenschten voorraad zwaarder op de producenten drukken dan vroeger, tenzij men mag aannemen, dat de agenten de toekomstige vraag beter weten te schatten dan de handelaren voor eigen rekening, die zich in een bepaald artikel hadden gespecialiseerd. Indien aangenomen kon worden, dat wanneer de menschen minder geneigd zijn tot contante betaling, zij meer geneigd zouden zijn gebruik te maken van het afbetalingssysteem en omgekeerd, zoo de vraag tot op zekere hoogte gestabiliseerd worden en zou een van de moeilijkheden van den fabrikant gedeeltelijk verdwijnen, maar is er eenige reden voor deze veronderstelling? Het volledig verslag van Professor Seligman's onderzoekingen zal wellicht op enkele van deze vragen meer licht werpen, maar ondertusschen is men geneigd het stelsel van koopen op afbetaling eerder te beschouwen als een gemakkelijke methode om bepaalde goederen aan den man te brengen dan als een belangrijken vooruitgang op economisch gebied.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Ned.-Indië.

De maandstatistiek 1927 No. 3 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden bevat o.m. het volgende:

Invoer. De volledige serie omvat 72 artikelen en is verdeeld in vijf groepen. Het onderscheid tusschen de „lange” en de „korte” serie is dit, dat van de 18 extra artikelen der lange serie gedurende 1914—1920 prijzen ontbreken.

Het gemiddelde indexcijfer van alle invoerartikelen (volledige serie) in 1926 is 15 punten gedaald beneden 1923. De grootste daling vertoont 1926 met het indexcijfer 165 tegen 172 in 1925. Januari, Februari en Maart 1927 met 162, 163 en 161 blijven nog beneden 1926.

De daling van het algemeene indexcijfer van de groep *textiele goederen* zet zich in het nieuwe jaar voort, zoodat nu Maart jl. 172 geeft. Tegenover kleine prijsverbeteringen van enkele soorten shirtings in de laatste maand staan een enorme prijsdaling van Garen en minder belangrijke van sarongs, Kampandjang en geb. Cambrios. Sinds 1922 is het indexcijfer van Garen, Mule Twist no. 24 op 194

blijven staan; in Maart jl. is het op 97, dus beneden het niveau van 1913 gedaald.

Door de seizoendaling van de *rijst* prijzen is het groepsindexcijfer van de *levensmiddelen* in de laatste maand weer met 2 punten op 149 gedaald.

In het eerste kwartaal van dit jaar hebben de indexcijfers van de *metalen* weinig verandering ondergaan. Slechts de prijzen van enkele *ijzersoorten* zijn iets opgelopen.

Ook de indexcijfers van de groepen *chemicaliën* en *diversen* ondergingen geen noemenswaardige veranderingen. De laatste groep staat met het indexcijfer 175 in Maart jl. het hoogst. De oorzaak hiervan is de stijging van *Sigarettenpapier* door de verhooging van het uitvoerrecht in Juni 1926, met 241 punten. Hierdoor steeg het groepsindexcijfer met 20 punten.

Het gemiddelde indexcijfer van alle invoerartikelen van de korte serie is vijf tot zeven punten hooger dan dat van de lange serie.

Uitvoer. Het algemeene indexcijfer vertoont gedurende de laatste maanden een geleidelijke daling.

Maart jl. staat met 129 weer 8 punten beneden het gemiddelde van 1926. Dit is voornamelijk een gevolg van het teruglopen der *maïsprijzen*. Was het indexcijfer voor dit artikel in Januari nog 220, in Februari daalde het met 85 punten en in Maart weer met 8. De groote aanvoeren zijn hiervan de oorzaak.

Ook de prijzen van *suiker* (eerstehandsch en tweedehandsch) zijn sinds Januari blijven dalen. De indexcijfers voor de laatste 3 maanden zijn resp. 178, 163, 156 en 154, 139, 128.

Ten slotte geven de indexcijfers van *kapok* en *katjang idjoe* een aanzienlijke daling te zien. In September 1926 daalde dat van kapok met 19 punten van 217 op 198; gedurende een paar maanden bleef het ongeveer op deze hoogte staan. In Februari jl. zakte het tot 188 en Maart staat hier weer 14 punten beneden.

Het indexcijfer van *katjang idjoe* daalde in Maart met 18 punten tot 130.

De gemiddelde indexcijfers van de *theeprijzen* zijn de laatste 4 jaren vrij constant op ruim tweemaal de hoogte van 1913 blijven staan, ook in 1925 niettegenstaande van Maart—October in dat jaar een inzinking plaats vond. Het laagste punt viel in Mei met het i.c. 184. Januari 1926 begon met 215, daalde na Mei geleidelijk tot 200 in October en daarna sprongsgewijze tot in December met 185 weer het langterecord van 1925 werd bereikt. In het nieuwe jaar zette de daling zich voort en Januari stond 23 punten beneden December. Februari gaf een stijging van 5 punten tot 167; Maart bracht geen verandering.

Indexcijfers van 72 invoer- en 20 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia, Soerabaja en Semarang.

	Invoerartikelen.					Totaal	Uitvoerartik.	Tot. groothand.
	Textiel-goederen ¹⁾	Levensmiddelen ²⁾	Metalen ³⁾	Chemicaliën ⁴⁾	Diversen ⁵⁾			
1913.	100	100	100	100	100	100	100	100
1922.	208	166	172	170	175	181	129	170
1923.	208	163	174	170	169	180	149	173
1924.	212	164	167	160	168	178	155	173
1925.	208	161	161	150	165	172	146	166
Juli 1926.	183	160	149	153	156	162	132	156
Augustus „	182	159	149	155	156	162	131	155
September „	181	157	151	154	157	162	132	156
October „	178	156	150	154	175	164	133	158
November „	177	151	151	153	175	163	135	157
December „	175	152	149	151	173	162	136	156
Januari 1927.	176	151	150	152	173	162	136	156
Februari „	179	151	152	152	175	163	132	157
Maart „	172	149	153	152	175	161	129	154

1) 20 art. 2) 12 art. 3) 12 art. 4) 15 art. 5) 13 art.

Kleinhandelsprijzen. De serie indexcijfers voor artikelen van in- en uitheemschen oorsprong is zoo samengesteld, dat de inheemsche en de uitheemsche groep geheel parallel zijn.

De kleinhandelsprijzen der *uitheemsche* artikelen blijven zich in dalende richting bewegen. De algemeene indexcijfers van de eerste 4 maanden van 1927 (145, 143, 143, 145) staan weer beneden het gemiddelde 148 van 1926.

Van de serie *inheemsche* artikelen is de prijs van *aard-appelen* in April jl. aanzienlijk gedaald, terwijl ook de *rijst-*

prijzen wat teruggelopen zijn. Het algemeene indexcijfer van deze groep geeft sinds Februari een geleidelijke daling te zien van 172 tot 167 in de jongste maand.

Indexcijfers van kleinhandelsprijzen van verbruiksartikelen van in- en uitheemschen oorsprong te Batavia.

	In-heemsch ¹⁾	Uit-heemsch ²⁾	Totaal	Voeding ²⁾
1913/14	100	100	100	100
1923 ..	194	173	183	182
1924 ..	182	158	170	170
1925 ..	169	152	160	158
April 1926 ..	171	149	160	158
Mei „ ..	171	146	159	157
Juni „ ..	170	147	159	157
Juli „ ..	167	146	157	154
Augustus „ ..	167	148	157	155
September „ ..	167	148	158	155
October „ ..	170	145	158	155
November „ ..	168	145	157	154
December „ ..	171	147	159	157
Januari 1927 ..	168	145	158	155
Februari „ ..	172	143	157	156
Maart „ ..	169	143	156	154
April „ ..	167	145	156	154

1) 20 artikelen. 2) 35 artikelen.

Passerprijzen. De prijzen der landbouwgewassen, uitgezonderd *maïs*, bewogen zich in begin 1926 op een hooger niveau dan in 1925, voornamelijk ten gevolge van de lange droogte in dat jaar en van den slechten padioogst in Mid- en Oost-Java. In de laatste maanden van 1926 en de eerste van 1927 zijn de prijzen echter lager dan eind 1925 en begin 1926, toen ze abnormaal hoog waren.

De seizoendaling is merkbaar bij de prijzen van *rijst* en *maïs*; door den slechten oogst zijn daarentegen de prijzen van *klappers* de laatste twee maanden opgelopen.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN JUNI 1927.

Staatsleeningen	f	2.316.000,—	zijnde:
Republ. Estland £ 200.000			
7 % obl. à 96½ %	f	2.316.000	
Prov. en Gemeentelijke Leeningen ..		19.077.425,—	zijnde:
<i>Nederland</i>			
Provincie Gelderland			
f 1.629.000 ¹⁾ 4½ % obl. a			
100 %	f	1.629.000	
Gem. Rotterdam f 9.570.000			
4½ % obl. à 97¾ % ..	f	9.354.675	
<i>Hongarije</i>			
Stad Boedapest \$ 3.500.000			
6 % obl. à 92½ %	f	8.093.750	
Bank- en Credietinstellingen		9.563.750,—	zijnde:
<i>Nederland</i>			
<i>Obligatiën</i>			
Bank voor Nederlandsche Gemeenten f 2.500.000 ²⁾			
4½ % Schuldbr. à 97¾ % f 2.443.750			
Coöp. Grondkapitaalbank voor den Landbouw U.A.			
f 1.000.000 5 % obl. à			
100 %	f	1.000.000	
<i>België</i>			
<i>Obligatiën</i>			
Crédit Communal de Belg.			
Belg. frs. 75.000.000 6 %			
obl. à 93 %	f	4.882.500	
<i>Hongarije</i>			
<i>Obligatiën</i>			
Landes Zentral Kredit Genossenschaft \$ 500.000			
7 % hyp. obl. à 99 % ..	f	1.237.500	
Hypotheekbanken		75.000,—	zijnde:
<i>Nederland</i>			
<i>Aandeelen</i>			
Groningsche Hypotheekb.			
f 100.000 aand. à 155 % ³⁾			
(20 % storten).....	f	31.000	
Nederl. Scheeps-Hypothekbank f 400.000 aand. à			
110 % (10 % storten) ..	f	44.000	

Industrieel Ondernemingen	f 8.367.500,—
zijnde:	
Nederland	
Obligatiën	
Bierbrouwerij en Azijnm.	
„De Gekroonde Valk”	
f 1.500.000 ¹⁾ 5 % obl. à	
99½ %	f 1.492.500
Vereenigde Staten	
Aandeelen	
American Glanzstoff Cor-	
poration \$ 2.500.000 7 %	
cum. pref. aand. à 110 % f 6.875.000	
Electr., Gas-, Tel., Telegr.- en Wa-	
terl. Maatschappijen	„ 2.644.350,—
zijnde:	
België	
Obligatiën	
Consortium Belge de Soc.	
de Gaz et d'Electricité Bel-	
gas 8.500.000 6 % oblig. à	
91½ %	f 2.644.350
Handelsondernemingen	„ 1.500.000,—
zijnde:	
Nederlandsch-Indië	
Aandeelen	
Java Sumatra Handel-	
Maatschappij f 1.250.000	
aandeelen à 120 %	f 1.500.000
Mijnbouwondernemingen	„ 6.755.000,—
zijnde:	
Duitschland	
Obligatiën	
Gewerksch. Carolus Mag-	
nus f 7.000.000 6½ %	
verz. hyp. obl. à 96½ % f 6.755.000	
Scheepvaart-Maatschappijen	„ 12.708.420,—
zijnde:	
Nederland	
Obligatiën	
Kon. Nederl. Stoomb. Mij.	
f 9.333.000 ¹⁾ 5 % obl.	
à 99 %	f 9.239.670
Frankrijk	
Obligatiën	
Société des Services Con-	
tractuels des Messageries	
Maritim. Can. \$ 1.500.000	
6 % obl. à 92½ %	f 3.468.750
Diverse Cultuurondernemingen	„ 117.600,—
zijnde:	
Nederlandsch-Indië	
Aandeelen	
Cultuur Mij. „Mayong”	
f 112.000 aand. à 105 % f 117.600	
Diversen	„ 2.493.000,—
zijnde:	
Nederland	
Aandeelen	
A'damsche Rijtuig Mij.	
f 600.000 aand. à 118 % f 708.000	
De Courant „de Maasbode”	
f 300.000 5 % obl. à 100 % f 300.000	
Nederlandsch-Indië	
Aandeelen	
Mijnbouw- en Cultuur Mij.	
„Boeton” f 1.350.000	
aand. à 110 %	f 1.485.000
Totaal	f 65.618.045,—
Totaal der emissies in Januari	f 35.079.000,—
Februari	„ 48.089.825,—
Maart	„ 44.212.687,50
April	„ 30.640.692,50
Mei	„ 73.681.545,—
Juni	„ 65.618.045,—
Algemeen Totaal	f 297.321.795,—

1) Deze leening diende geheel voor conversie.

2) Hiervan f 1.900.000 voor conversie.

3) Koers voor aandeelhouders; vrije inschrijvingen à 165 %.

4) Hiervan f 344.000,— voor conversie.

Voorts werd in de afgelopen maand hier te lande de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag 4½ % obl. Union Pacific Cy. à 99 %, een beperkt bedrag 5½ % obl. Cuba Northern Ry à 98½ % en op de volgende obligatieleningen:

	Guldens	Rente-voet	Emissie-koers
Sodalitas Medicorum obl. Ord. Sancti Benedicti	850.000	8 %	98 %
E.E. P.P. Jezuieten te Budapest	200.000	7½ %	99½ %
Congregatie der Priesters van het H. Hart van Jezus	220.000	5 %	99½ %
Orde der Barmhartige Zusters van den H. Vincentius à Paulo (Freiburg)	600.000	7 %	100 %
Congregatie der Paters Oblaten van den H. Franciscus van Sales, Weenen	150.000	7 %	99 %
Ver. tot bevordering van het Gesticht van het Arme Kind Jezus (Simpelveld)	300.000	5 %	100 %
Kerkbestuur H. Thomas van Aquino, Amsterdam Zuid	450.000	5 %	99½ %
Parochie van den H. Bavo, te Heemstede	100.000	5 %	100 %

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	Mei 1927		Mei 1926	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	53.542	f 3.485.097.000	53.417	f 2.849.008.000
waarvan door de H.-bank plaatselijk	40.894	„ 3.142.457.000	39.640	„ 2.472.483.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.815	„ 11.433.000	1.859	„ 12.057.000

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

(In duizenden guldens).

	Mei 1927		Mei 1926	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o	124.007		116.166	
Bijschrijvingen	1.366.441	413.076	1.107.417	430.460
wegens:				
a. Stortingen	591.755	114.292	476.913	103.076
b. Overschrijvingen				
1. van andere rek.	774.566	280.547	630.504	327.384
2. van Ned. Bank.	120	18.204	2)	2)
c. And. onderwerpen		33		
Afschrijvingen	918.623	419.922	758.705	418.313
wegens:				
a. Chèques	211.015	67.689	189.715	90.899
b. Overschrijvingen				
1. van andere rek.	678.424	280.547	549.216	327.384
2. van Ned. Bank.	820	71.649	2)	2)
c. And. onderwerpen	28.364	37	19.774	30
Gezamenlijk tegoed op ult ^o		88.281		116.040
Bedrag der belegging ¹⁾		67.580		72.241

¹⁾ Het bedrag, dat vroeger tegen vergoeding van rente aan de schatkist werd verstrekt, wordt tegenwoordig, voor zoover het nog niet voor vaste belegging is aangewend, te zamen met andere bedragen in rekening-courant met het Staatsbedrijf der posten en telegrafie begrepen en is daarom niet meer in het bedrag der belegging begrepen.

²⁾ Sinds Juli 1926 overschrijvingen Ned. Bank afzonderlijk.

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Mei 1927	Jan./Mei 1927	Jan./Mei 1926
Prod. Steenkolen in tonnen	723.725	3.675.809	3.261.252
Kolenslik	11.768	54.134	113.969
Aantal normale werkdagen	25 ³⁾	125	124

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 4 Juli 1927.

De gang van zaken op de internationale beurzen is in de achter ons liggende berichtsweek tamelijk kalm gebleven. Zelfs te Berlijn, waar de geldmarkt vrij stroef is geworden, kon een stijging van eenige beteekenis van het algemeene koerspeil worden opgemerkt. Overigens heeft de geldmarkt een zoodanig verloop gehad, dat vermoedelijk wel een sterke invloed hiervan op de beurs zou zijn uitgegaan, ware het niet, dat kort geleden juist een soherpe koersval plaats heeft gevonden. Voor dagelijksch opvraagbaar geld moest tot 9 pCt. toe worden betaald, terwijl voor „report"-gelden in het algemeen $8\frac{1}{2}$ pCt. werd gevraagd. De sterkste verbeteringen zijn in de markt voor montaan- en electriciteitsaandelen op te merken geweest, o.a. Vereenigde Stahlwerke, Gelsenkirchen, Mannesmann, A.E.G., Gesfurel, Siemens & Halske, vervolgens voor scheepvaart-aandelen, banken, enz. Kunstzijdesoorten da rentegen waren aangeboden.

De markt te Londen is eveneens eenigszins onder den indruk geweest van de houding van de geldmarkt in verband met de gewone moeilijkheden van de maandwisseling. Daarentegen heeft het plotselinge overlijden van den financier James White een grootere uitwerking gehad, allereerst in aandelen British Controlled Oilfields — waarbij de overledene groote belangen had — vervolgens ook in andere marktgebieden, omdat men vreesde, dat de ongeanimeerde stemming op deze afdelingen zou overslaan. Ten slotte is de markt echter tot rust gekomen en hebben de koersverschillen geen groote proporties aangenomen.

Te Parijs was de stemming veel beter dan gedurende enkele weken het geval is geweest. De beschouwingen, welke ter beurze omtrent de financieele politiek van de regering werden gehouden deden zien, dat het tegenwoordige gouvernement zich in de sympathie van vele beurskringen mag verheugen.

Te New York is de markt zeer stil geweest, hetgeen gepaard is gegaan met reacties in verschillende afdelingen, hoewel de koersverliezen gering zijn gebleven. De inkrimping van de industriele bedrijvigheid in sommige takken van industrie, heeft, hoewel een seizoensverschijnsel, te zamen met de geringe verstijving van de geldmarkt als gevolg van de maandwisseling, ertoe bijgedragen, dat een kalme houding overheerschend is gebleven.

Ten onzent heeft de markt over het algemeen een rustig verloop gehad. De *beleggingsafdeeling* heeft uit den aard der zaak geen groote verschillen aangetoond, nu eenzijdig de geldmarkt vrijwel onveranderd is gebleven, anderzijds geen nieuwe factoren hun invloed hebben doen gelden. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: $105\frac{5}{8}$, $105\frac{11}{16}$, $105\frac{3}{4}$; $4\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 100, $100\frac{1}{8}$, $100\frac{1}{16}$; $4\frac{1}{2}$ pCt. Ned.-Indië 1926: $97\frac{31}{32}$, $98\frac{1}{16}$, $96\frac{3}{32}$, $98\frac{1}{16}$; 5 pCt. Mexico £ 100—1000 (Afgest.): $107\frac{1}{16}$, $105\frac{5}{16}$; 5 pCt. Brazilië, 1913 £ 20—100: $72\frac{9}{16}$, $72\frac{1}{2}$, $72\frac{3}{4}$; 8 pCt. Sao Paulo 1921: $106\frac{3}{16}$, 106, $106\frac{3}{8}$.

Levendig is daarentegen de houding van de *suikermarkt* geweest. Feitelijk moet in dit verband alleen gewag worden gemaakt van aandelen Handelsvereniging „Amsterdam", welke bij ruimen handel in groote posten uit de markt werden genomen. De koersstijging was het gevolg van het feit, dat in de berichtsperiode, met een onderscheid van enkele dagen, eerst het slotdividend en daarna de claim voor de uitgifte van nieuwe aandelen kon worden gerealiseerd. Te zamen vormden dividend plus claim een waarde — laatstgenoemde gerekend volgens de noteringen van den eersten dag van handel — van ruim 100 pCt., met welk percentage echter de koers van de aandelen niet is verlaagd. De overige suikeraandelen waren veel rustiger, doch onder den invloed van het hoofdfonds vast van toon. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 175, 174, $176\frac{1}{4}$; H.V.A.: 805 $\frac{1}{2}$, 817, $808\frac{1}{2}$ (ex div.), $721\frac{1}{2}$ (ex claim); Javasche Cultuur Mij.: 383, 389, 384; Krian: 220, 217, 221; Ned.-Ind. Suiker Unie: 274, 278, $277\frac{1}{2}$; Pagottan: 308, 303, $307\frac{1}{2}$; Poenworedjo: $131\frac{1}{2}$, $130\frac{3}{4}$, $129\frac{1}{8}$; Sindanglaet: 449, 450; Suiker Cultuur Mij.: 306, $306\frac{1}{2}$, 305; Tjepper: 750, $753\frac{1}{2}$, 755; Tjoekir: 590, 595, 600; Watoetoelis Poppoh: 892, 890, $899\frac{1}{2}$.

Rubberaandelen daarentegen waren aan den lustelopen kant. Hoewel de rubberprijs geen groote veranderingen heeft aangetoond, was de tendens omlaag gericht. Dit, te zamen met de pessimistische beschouwingen, welke hier en daar omtrent de toekomst van de rubbermarkt worden gehouden, heeft aanleiding gegeven tot enkele verkoopen,

althans tot terughouding van de koopers, waarin het feit, dat de rubbervoorraden te Londen in de achter ons liggende berichtsweek opnieuw zijn verminderd, geen wijziging heeft kunnen brengen. Amsterdam Rubber: $292\frac{3}{4}$, $289\frac{3}{8}$, $285\frac{3}{8}$; Deli Batavia: 235, $233\frac{1}{4}$, 229; Hessa Rubber: 433, 421, 423, $419\frac{1}{4}$; Ind. Rubber: 339, 329, 332, $325\frac{1}{4}$; Java Caoutchouc: 203, 199, 198; Kali Telepak: 285, $280\frac{1}{2}$, 278, $270\frac{1}{4}$; Kendeng Lemboe: 402, $370\frac{1}{2}$ (ex div.), 360; Majang Landen: 352, 351, $350\frac{1}{4}$; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 342, 340, 346; Oost-Java Rubber: $330\frac{1}{4}$, 328, 318; Preanger Rubber: 186, $180\frac{1}{4}$, 181; R.dam Tapanoeli: 144, $146\frac{3}{4}$, 140; Serbadjadi: 300, 289, $286\frac{1}{2}$; Sumatra Rubber: 340, 336, 335; Tjiboeni Tjipongpok: 165, $160\frac{1}{4}$, $171\frac{1}{2}$; Wai Sumatra Rubber: $296\frac{1}{4}$, $295\frac{1}{2}$, 289; Intercontinental Rubber: $127\frac{7}{16}$, $12\frac{3}{8}$, $12\frac{1}{2}$.

De afdeling voor *tabaksaandelen* is vrij opgewekt geweest, doch de handel is gering gebleven. Er bestond vraag voor de meeste Sumatrasoorten, waarbij zich ook de aandelen van de op Java werkzaam zijnde ondernemingen hebben aangesloten. De druk op de rubbermarkt heeft eenige uitwerking uitgeoefend op certificaten De Oostkust, in verband met de groote rubberbelangen dezer maatschappij. Arendsburg: 623, 620, $625\frac{1}{2}$; Besoeki Tabak: 501, 502, 500; Deli-Batavia Mij.: 480, $475\frac{3}{4}$, 486; Deli Mij.: $449\frac{1}{2}$, 432 (ex div.), $439\frac{1}{2}$; Holland-Sumatra: 215, 210, 200 (ex div.), 203; Ngoepit: 432, 428, 422; Oostkust: $238\frac{1}{4}$, 235, 237; Senembah: $448\frac{1}{2}$, 447, 446; Temoeles Landbouw: 475, 470.

Petroleumaandelen zijn gedurende de gansche berichtsperiode bijzonder lusteloos gebleven. In aandelen Koninklijke Petroleum ging op enkele dagen wel iets om, doch hierbij hebben zich de koersen vrijwel voortdurend op een onveranderd peil gehandhaafd, zoodat de animo om nieuwe affaires in dit fonds te ondernemen, spoedig tot het verleden behoorde. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: $348\frac{1}{2}$, 347, $346\frac{1}{4}$; Kon. Petr. Mij.: $365\frac{1}{4}$, 366, $365\frac{1}{8}$; Perlak Petroleum: 65, 67, $67\frac{1}{2}$; Peudawa: $15\frac{1}{16}$, $16\frac{7}{16}$, $15\frac{3}{16}$; Marland Oil: $31\frac{7}{8}$, $32\frac{5}{16}$, $32\frac{1}{2}$; Gecons. Holl. Petr. Cie: 200 (ex div.).

Ook *scheepvaart-aandelen* zijn gedurende het grootste deel van de achter ons liggende dagen buiten het centrum van de belangstelling gebleven. De tendens bleef echter doorgaans opgewekt. Holland-Amerika Lijn: 74, 78, $75\frac{1}{4}$; Java-China-Japan Lijn: $125\frac{1}{8}$, $125\frac{1}{2}$, 125; Kon. Ned. Stoomb. Mij.: $92\frac{1}{8}$, $92\frac{7}{8}$, $93\frac{1}{4}$; Kon. Paketvaart Mij.: 220, 217, $218\frac{1}{2}$; Ned. Scheepv. Unie: $183\frac{1}{4}$, $184\frac{1}{4}$, $185\frac{1}{4}$; Nieuvelt Goudriaan: $112\frac{1}{4}$, $112\frac{3}{8}$, 113; Stoomv. Mij. Nederland: $177\frac{1}{2}$, 175.

De afdeling voor *binnenlandsche industriele aandelen* heeft een iets grootere levendigheid getoond, waarbij aandelen Philips Gloeilampenfabriek een koersstijging van eenige beteekenis hebben kunnen behalen. De omzetten in kunstzijdesoorten waren gering, doch de markt ondervond ditmaal bijna geen invloed van de beurs te Berlijn. Voor aandelen Jurgens, Centrale Suiker Mij., enz. bestond goede vraag. Centrale Suiker Mij.: $113\frac{5}{8}$, $116\frac{1}{2}$, $117\frac{1}{4}$; Holl. Kunstzijde Ind.: $114\frac{1}{8}$, $114\frac{1}{2}$, $113\frac{3}{8}$, $115\frac{7}{8}$; Jurgens: $176\frac{1}{2}$, $176\frac{1}{4}$, 175; Maekubee: $107\frac{1}{2}$, $105\frac{1}{4}$, $104\frac{1}{4}$; Ned. Kunstzijdefabr.: 316, 323, 318; Philips Gloeilampenfabr.: 428, $430\frac{1}{2}$, $433\frac{1}{2}$.

Mijnaandelen waren over het algemeen lusteloos. Nadat de uitgifte van nieuwe aandelen der Boeton Maatschappij was gesohied, krompen de omzetten in dit fonds sterk in, waarbij een lichte achteruitgang van het koerspeil plaats heeft gevonden. Dit laatste was overigens voor de meeste andere soorten uit deze afdeling het geval. Alg. Expl. Mij.: $57\frac{1}{2}$, $59\frac{1}{4}$, 55; Billiton te Rubriek: 907, 900, 887; Boeton Mijnb. Mij.: $137\frac{1}{2}$, $142\frac{1}{4}$, 139, $142\frac{1}{2}$; Müller & Co's Mijnb. Mij.: 74, $74\frac{1}{4}$, 75; Redjang Leborg: 164, $165\frac{1}{4}$, $162\frac{1}{2}$; Singkep Tin Mij.: 496, 492, 497, 492.

De markt voor *bankaandelen* was doorgaans vast, met een kleine verbetering voor de koersen van de in deze afdeling verhandelde papieren. Amsterd. Bank: 171, $171\frac{1}{2}$, $171\frac{3}{8}$; Holl. Bank v. Z.-Amerika: $74\frac{1}{2}$, 75, $75\frac{1}{2}$; Incasso Bank: $124\frac{1}{2}$; Javasche Bank: 375; Koloniale Bank: $247\frac{1}{2}$, 246, $248\frac{1}{2}$; Ned.-Ind. Handelsbank: $169\frac{1}{2}$, $169\frac{1}{4}$, 170; Ned. Handel Mij. C. v. A.: $160\frac{5}{8}$, $160\frac{1}{4}$, $161\frac{1}{8}$; Rott. Bankverg.: $86\frac{3}{4}$, $86\frac{5}{8}$, $86\frac{3}{4}$; Twentsche Bank: 138, 139, 140.

De *Amerikaansche markt* was stil, doch opgewekt voor enkele soorten. American Smelting & Refining Cy. $152\frac{3}{4}$, $153\frac{1}{4}$, $153\frac{7}{16}$; Anaconda Copper: $85\frac{1}{4}$, $87\frac{1}{4}$, $88\frac{1}{2}$; Studebaker: 49 $\frac{3}{8}$, $50\frac{1}{4}$, $49\frac{1}{4}$; United States Steel Corp.: $121\frac{3}{8}$, $121\frac{1}{8}$, $122\frac{1}{8}$; Atchison Topeka: $176\frac{1}{2}$, $176\frac{1}{4}$, 178; Erie: $51\frac{1}{2}$, $51\frac{1}{8}$, 52; Missouri Kansas & Texas Rr.: 51, $50\frac{1}{2}$, $51\frac{1}{4}$; New York Ontario & Western: $34\frac{15}{16}$, $35\frac{1}{2}$, $37\frac{1}{16}$; Southern Pacific Cy.: 115, $118\frac{7}{16}$, $119\frac{13}{16}$; Wabash Rv.: $72\frac{15}{16}$, $72\frac{5}{32}$, $71\frac{29}{32}$.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

5 Juli 1927.

Evenals in de voorafgaande weken heeft ook nu weder de tarwemarkt sterk onder den invloed van oogst- en weerberichten gestaan. Vooral uit Noord-Amerika zijn deze berichten de laatste dagen gunstig geweest en met name uit Canada wordt gerapporteerd, dat het zeer goede weder, dat sedert den laten uitzaai der tarwe heeft geheerscht, reeds een groot gedeelte heeft goed gemaakt van den ongunstigen invloed van het slechte weder van Mei, dat den uitzaai zoo heeft vertraagd en met ongeveer 10 pCt. bij dien van het vorige jaar heeft doen achterblijven. Ook in de Vereenigde Staten ziet het er met de vooruitzichten voor den tarweoogst beter uit. Nu het oogsten der winter-tarwe zich steeds meer naar het Noorden uitbreidt, valt de opbrengst in verschillende streken mee. Ook is in de latere staten het weder den laatsten tijd goed geweest en al is de oogst van wintertarwe in de Vereenigde Staten dit jaar niet zeer groot, zoo zijn de particuliere ramingen der opbrengst toch vrij wat hooger dan de officieele schatting van 1 Juni. Zij bedragen ongeveer 560 miljoen bushels, terwijl de oogst in 1926 627 miljoen bushels heeft bedragen. Zeer goed blijft in het Noordwesten der Vereenigde Staten de stand der zomertarwe en men verwacht, dat de opbrengst groot genoeg zal zijn, om een groot gedeelte van het mindere resultaat der wintertarwe goed te maken. Volgens particuliere ramingen wordt namelijk de opbrengst der zomertarwe geschat op 257 miljoen bushels, tegenover 205 miljoen in 1926. Deze gunstige Noord-Amerikaansche berichten hebben in Europa meer indruk gemaakt dan in Amerika. Daar hebben zij ten minste nog geen reactie teweeggebracht na de zeer vaste markt van 30 Juni, toen na de flauwe markten der voorafgaande dagen te Chicago een prijsstijging plaats vond van 3 à 4 dollarcent per 60 lbs. en diensgevolge ook Winnipeg vast en hooger was. Op de vroegere dagen dezer week was in Europa de stemming hier en daar wat beter geworden. Zoo nam tot de gedaalde prijzen de omzet in België vrij sterk toe en ook de Engelsche markt was iets beter, hetgeen ten deele samenhangt met ernstige klachten over droogte in Australië, en in het Zuiden van Argentinië. In overzichten van de tarwemarkt las men telkens weder, dat nu weliswaar uit Noord-Amerika de berichten beter waren geworden, doch dat de gevaren, die voortspruiten uit den laten Canadeeschen uitzaai, toch nog allerminst verdwenen zijn en dat er voor de tarwevoorziening van Europa in het komende seizoen zeer veel afhangt van het verdere weder in Canada, terwijl tevens droog weder in Australië en Argentinië gevaren met zich brengt. Uit den omzet in Engeland blijkt echter niet, dat men zich daar over dit alles erg ongerust maakt, want ook deze week zijn daar weinig zaken gedaan. De molens hebben blijkbaar nog goede voorraden en de handel vindt in den nog grooten zeilenden voorraad (al is die dan den laatsten tijd wel verminderd) en in de Noord-Amerikaansche oogstberichten allerminst aanleiding tot groote inkoop. Dat ten slotte uit Australië regen werd gemeld heeft tot het handhaven der lusteloze stemming meegewerkt, evenals ten slotte de goede Amerikaansche berichten. Ook hebben zoowel in Duitsland en Nederland als in Engeland groote aankomsten de markt gedrukt en zelfs in Engeland, bij gebrek aan voldoende vraag, was aangekomen tarwe goedkoop te koop dan latere partijen. Op 4 Juli was de omzet in Engeland wat beter. In Duitsland is de reeds eenigen tijd verwachte verbetering van de vraag tot nog toe uitgebleven. Wel zijn te Hamburg de ergste gevolgen van de overvloedige aanvoeren voorbij, doch de molens hebben blijkbaar de voorraden nog niet verwerkt. Daarbij is de vraag naar meel in geheel Centraal-Europa onbevredigend en tot nieuwe inkoop van grooten omvang is het nog niet gekomen. Men mag echter wel verwachten, dat binnen niet al te langen tijd de zaken weder in toenemende mate worden hervat, vooral wanneer de Duitsche oogst van tarwe en rogge werkelijk, zooals tot nog toe verwacht wordt, enkele weken vertraging heeft. Overigens is gedurende deze week het weder in West-Europa veel beter geweest en ernstige klachten ten aanzien van den stand der gewassen komen eigenlijk niet voor. Slechts spreekt men in verschillende landen van een laten oogst, doch er is geen aanleiding om aan te nemen, dat ten slotte de opbrengst van broodgraan in Europa niet vrij wat grooter zou zijn dan in het vorige jaar. In Italië, waar de oogst in vollen gang is, schijnt de opbrengst mee te vallen, want nadat eenigen tijd geleden gemeld werd, dat

deze kleiner zou zijn dan in 1926, heet het nu, dat op dezelfde hoeveelheid van het vorige jaar mag worden gerekend. Uit Frankrijk komt de buitengewoon optimistische mededeeling, dat men daar dit jaar zooveel tarwe meent te oogsten, dat geen invoer noodig zal zijn. Dit bericht ziet er echter zeer tendentius uit en valt nauwelijks ernstig op te vatten. De wereldverscheppingen van tarwe zijn deze week klein geweest, speciaal wegens geringe afladingen uit Noord-Amerika, doch eene verbetering van den Europeeschen kooplust heeft dat niet teweeggebracht.

Op 4 Juli was Chicago gesloten, doch Winnepeg was op dien dag iets lager. Toch sloot de markt er nog $2\frac{1}{2}$ à $3\frac{1}{2}$ dollarcent per 60 bs. hooger dan op 27 Juni. Te Chicago sloot tarwe op den 2en $4\frac{1}{2}$ à $5\frac{1}{2}$ hooger dan op 27 Juni.

Aan den prijsloop aan de Argentijnsche tarwemarkt is niets te bemerken geweest van eenigen invloed der berichten omtrent droogte in het Zuiden van Argentinië, welke droogte eenige vermindering van den uitzaai tengevolge zou hebben. De Argentijnsche tarwemarkten waren namelijk allerminst vast, hetgeen wel het gevolg zal zijn geweest van de weinig bevredigende Argentijnsche vraag en den flinken voorraad, welke nog in de Argentijnsche havens aanwezig is. Ten slotte was tarwe op 4 Juli te Buenos Aires en Rosario aan de termijnmarkten 5 à 10 centavos per 100 kgr. lager dan een week tevoren.

Voor rogge is in de Europeesche invoerlanden de vraag zeer gering en nieuwe zaken uit Noord-Amerika komen nauwelijks tot stand. Nog altijd wordt speciaal in Amerika groote nadruk gelegd op de zeer yaste statistische positie voor deze graansoort waarvan de zichtbare voorraad in de Vereenigde Staten zeer veel kleiner is dan in de vorige jaren. Men wijst daarbij dan tevens op de flinke hoeveelheden rogge, die Duitschland nog noodig zal hebben vóór de nieuwe oogst zal zijn binnengehaald, te meer nu deze waarschijnlijk eene vertraging van enkele weken zal ondergaan. Ondanks het uitblijven van zaken heeft dan ook na eenige verlaging in het begin der week de Amerikaansche roggeprijs zich vrij goed kunnen handhaven. De juistheid der Amerikaansche redeneering valt niet te ontkennen, doch de aanvoeren in de Duitsche havens en ook te Rotterdam zijn den laatsten tijd zoo groot geweest, dat blijkbaar in de behoefte voor geruimen tijd is voorzien en de verhouding tusschen de Amerikaansche prijzen en het in Europa geldende niveau maakt nieuwe zaken nog steeds uiterst moeilijk, ondanks de omstandigheid, dat slechts Noord-Amerika als leverancier van rogge in aanmerking komt. Van 27 Juni tot 2 Juli is Juli-rogge te Chicago $3\frac{1}{2}$ dollarcent per 56 lbs. in prijs gedaald, de September-termijn echter slecht $\frac{1}{4}$ cent.

In Hongarije, waar men eenigen tijd over den stand der rogge heeft geklaagd, valt de oogst blijkbaar mee en de opbrengst wordt zelfs iets hooger geraamd dan in het vorige jaar. Voor tarwe echter is de raming voor den Hongaarschen oogst niet zoo gunstig en men verwacht een opbrengst van ongeveer 5 pCt. minder dan in 1926. In Polen is de stand van den oogst gedurende de maand Juli verbeterd en deze wordt nu als vrij goed beschreven.

Voor maïs scheen de stemming in het begin der week iets verbeterd, doch reeds spoedig is daarin een verandering ingetreden. Een nieuwe officieele raming der Argentijnsche maïsoopbrengst, volgens welke deze niet minder dan $37\frac{1}{2}$ miljoen qrs. zou bedragen, heeft prijsverlaging in de hand gewerkt. De vorige raming van dezen oogst bedroeg $34\frac{1}{2}$ miljoen quarters, terwijl de oogst van het vorige jaar op $32\frac{1}{2}$ miljoen is geschat. Wel is deze laatste schatting steeds als te laag beschouwd, doch een zoo groote hoeveelheid als nu voor den maïsoogst wordt opgegeven, is in Argentinië nog nooit voorgekomen. De verscheppingen van de laatste 2 weken zijn in overeenstemming met die buitengewoon groote hoeveelheden. Zij overtreffen ook deze week weder de millioen quarters en desondanks zijn de voorraden in de Argentijnsche havens nog weder toegenomen. Zij bedragen nu niet minder dan 410.000 ton tegen 280.000 ton om denzelfden tijd van het vorige jaar, toen toch ook een groote maïsoogst was binnengehaald. Aan de Argentijnsche termijnmarkt is de maïsprijs in den loop dezer week geleidelijk wat gedaald en de buitengewoon groote verscheppingen, evenals de vrij flauwe stemming der vrachtenmarkt, hebben in Europa niet slechts de prijzen voor Argentijnsche maïs vrij sterk gedrukt, doch vooral ook ten gevolge gehad, dat de premie voor spoedig te verwachten partijen verdwenen is. Zoowel op Rotterdam als op Antwerpen en Hamburg is nu de prijs voor spoedige maïs

Noteeringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Aires			Soorten	4 Juli 1927	21 Juni 1927	5 Juli 1926
	Tarwe Juli	Mais Juli	Haver Juli	Tarwe Aug.	Mais Aug.	Lijnzaad Aug.				
2 Juli '27	146 $\frac{1}{4}$	97 $\frac{1}{2}$	45 $\frac{3}{8}$	12,35	6,50	16,25	Tarwe (Hardwinter II) ... ¹	15,25	15,40	15,80
25 Juni '27	140 $\frac{3}{8}$	94 $\frac{3}{8}$	45 $\frac{1}{2}$	12,40	6,50	16,40	Rogge (No. 2 Western) .. ¹	12,50	12,75	11,60
2 Juli '26	134 $\frac{1}{4}$	68 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{1}{8}$	12,95	6,70	16,95	Mais (La Plata) ²	167,—	174,50	170,—
2 Juli '25	145 $\frac{1}{8}$	98 $\frac{1}{4}$	43 $\frac{3}{8}$	12,65 ¹⁾	8,50 ¹⁾	19,90 ¹⁾	Gerst (48 lbs. malting) .. ²	229,—	240,—	198,—
2 Juli '24	118 $\frac{3}{8}$	96 $\frac{1}{8}$	53	13,70 ¹⁾	8,75 ¹⁾	22,35 ¹⁾	Haver (Canada 3)..... ¹	12,40	12,50	10,40
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) .. ¹	12,10	12,15	12,—
							Lijnzaad (La Plata) ³	368,—	369,—	369,—

1) Juli.

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26 Juni 2 Juli 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	26 Juni 2 Juli 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	1927	1926
Tarwe.....	32.240	1.100.583	715.754	—	34.165	7.568	1.134.748	723.322
Rogge.....	9.966	210.016	127.923	—	100	596	210.116	128.519
Boekweit.....	45	10.139	12.016	—	67	855	10.206	12.871
Mais.....	31.919	664.505	456.645	12	98.414	52.650	762.919	509.295
Gerst.....	12.714	235.310	171.285	—	6.529	6.815	241.839	178.100
Haver.....	10.422	108.708	106.657	—	2.728	2.165	106.436	108.822
Lijnzaad.....	4.541	135.942	124.987	6.150	129.290	125.357	265.232	250.344
Lijnkoek.....	507	87.296	123.731	—	—	—	87.296	123.731
Tarwemeel.....	814	59.851	36.422	—	19.654	6.914	79.505	43.336
Andere meelsoorten....	98	7.584	7.606	—	—	—	7.584	7.606

lager dan voor partijen, waarvan de aflading eerst over eenige weken zal plaats vinden. Zeer vast is in het begin dezer week de maïsmarkt in Noord-Amerika geweest. Nadat in de voorafgaande weken de maïsprijzen te Chicago aanzienlijk waren gedaald is op 27 Juni een sterke verhooging ingetreden, omdat verschillende verontrustende berichten omtrent den nieuwen Amerikaanschen maïsoogst tegelijkertijd de ronde deden. Deze omstandigheid heeft in Nederland den kooplust voor Platamaïis ter levering in de tweede helft van het seizoen in de hand gewerkt en zoowel op levering in het najaar van 1927 als in de eerste maanden van 1928 zijn aan de Nederlandsche markt deze week vrij wat zaken gedaan, waarbij speciaal voor Januari-April eene aanzienlijke premie werd betaald. Tot de dalende prijzen zijn ook in Nederland aanzienlijke zaken gedaan in Platamaïis, die reeds verscheept is of in de eerstvolgende maanden ter aflading zal komen. De vraag naar maïs blijft dan ook aan onze markt zeer goed en zij vond vrij geregeld steun in betere belangstelling aan den Duitschen Bovenrijn. Moeilijker is echter de verkoop van maïs in Noord-Duitsland. Weliswaar is de afzet er ten slotte niet slecht, doch de aanvoeren overtreffen er de vraag en vooral is dit het geval met Donaumaïis, welke onlangs, toen de Hamburgsche markt voor maïs beter was dan die in andere West-Europeesche invoerlanden, in te groote hoeveelheden naar Hamburg is verscheept. Slechts met groote moeite en tot aanzienlijke prijsopofferingen zijn aankomende partijen daar de laatste dagen te plaatsen. Slechts zeer weinig Donaumaïis is naar Nederland en Antwerpen onderweg en de markt heeft zich daar voor Donaumaïis ook wat beter kunnen handhaven dan in Noord-Duitsland. Dit neemt echter niet weg, dat ook in eerstgenoemde markten de prijs voor Donaumaïis zich aanzienlijk beneden de Roemeensche pariteit bevindt. Veel betere prijzen dan naar West-Europa worden namelijk betaald in Zuid-Duitsland, Tsjecho-Slowakije en Oostenrijk en het is ten gevolge van deze omstandigheid, dat verschepingen van Donaumaïis naar West-Europa ook deze week weder klein waren. De vooruitzichten voor de nieuwe maïs in Hongarije, Zuid-Slavië, Roemenië en Bulgarije zijn zeer goed en zelfs meent men in Zuid-Slavië te mogen verwachten, dat de oogst er weder groot genoeg zal zijn om in het nieuwe seizoen zaken in Zuid-Slavische maïs via de Roemeensche zeehavens mogelijk te maken, evenals uit den grooten oogst van 1925 het geval was. Na de buitengewoon vaste markt van 27 Juni is te Chicago geleidelijk de maïsprijs wat gedaald. Het weder is namelijk in de Vereenigde Staten beter geworden en ook de nieuwe maïs heeft daarvan geprofiteerd. Volgens particuliere ramingen zal een opbrengst van ongeveer 2300 millioen bushels kunnen worden verwacht, hetgeen echter nog ruim 10 pCt. minder is dan in het vorige jaar toen de maïsoogst reeds vrij wat kleiner was dan gewoonlijk.

Gerst ondervindt sterk den invloed van het naderen

van het nieuwe Oost-Europeesche verscheepings-seizoen. De gerstooogst in Roemenië blijkt goed te zijn en reeds in Juli meent men nieuwe Roemeensche gerst ter verladung te kunnen brengen. Roemeensche gerst ter verscheping in Augustus en vooral in September wordt dan ook ver beneden het voor spoedige gerst geldende prijspeil aangeboden en verhandeld. Uit Noord-Afrika, waar de oogst goed is, komen op bescheiden schaal zaken in gerst tot stand naar Engeland en Frankrijk. Noord-Amerika is met gerst ter verscheping in de laatste maanden van het jaar goedkoop aan de markt. Zaken komen daarin nog niet veel tot stand, doch de groote waarschijnlijkheid, dat er binnen korten tijd gerst verkrijgbaar zal zijn tot veel lagere prijzen dan de tegenwoordig geldende, drukt ook voor spoedige partijen de markt. Op dienzelfden grond is ook de vraag voor spoedige gerst slecht en vooral Noord-Amerikaansche soorten worden dringend aangeboden. Zoowel in Duitsland als in Nederland echter ontmoet dat aanbod weinig kooplust. In Duitsland vindt deze onbevredigende gerstsvraag nog een speciale oorzaak in de lage maïsprijzen, welke factor in de andere invoerlanden zich reeds gedurende eenige maanden meer dan in Duitsland heeft laten gelden.

Haver is na de onlangs plaats gevonden hebbende verlaging nog verder in prijs gedaald, doch in de meeste invoerlanden blijft de vraag slecht. De uitzaai van haver in Canada is dit jaar zeer groot geweest en ook in de Vereenigde Staten staat de oogst er goed voor. Na eene aanzienlijke prijsverhoging in het begin der week heeft dan ook in Amerika de haverprijs zich niet kunnen handhaven. Noord-Amerikaansche haver staat nu weder beneden het laagste peil van de vorige week, doch zaken naar Europa komen slechts weinig tot stand.

Rusland is in bescheiden mate met haver aan de markt en noteert daarvoor ondanks de betere kwaliteit slechts weinig meer dan er voor de meest voorkomende kwaliteit haver uit de Vereenigde Staten gevraagd wordt. Andere graansoorten dan haver worden uit Rusland nauwelijks aangeboden en reeds eenigen tijd geleden hebben de verschepingen van graan uit de Russische havens der Zwarte Zee vrijwel opgehouden. Verdere verschepingen zullen waarschijnlijk wel uitblijven tot de eerste aanvoeren van den nieuwen oogst ter verscheping komen. De stand van het nieuwe Russische graan wordt over het algemeen als vrij goed beschreven.

SUIKER.

Ondanks de meerdere belangstelling, die Raffinadeurs, zoowel in Amerika als in Europa, de voorafgaande week aan den dag legden, konden suikerprijzen zich de afgelopen week niet handhaven en verslapte de stemming op de verschillende markten na eene prijs houdende opening.

In Amerika brokkelden prijzen op de termijnmarkt geleidelijk af, hetgeen uit ondervolgende cijfers blijkt:

	Sp. C.	Juli	Spt.	Dec.	Jan.	Mrt.
Slot voorafg. week	4.61	2.70	2.82	2.90	2.83	2.72
Opening verslagweek....	4.61	2.71	2.83	2.91	2.85	2.76
Slot verslagweek.....	4.46	2.59	2.66	2.76	2.73	2.69

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 77.000 tons, de versmeltingen 74.000 tons, tegen 81.000 in 1926 en de voorraden 259.000 tons tegen 377.000 tons.

Cubasuiker werd in het begin der week tot 2,84 d.c. c. & fr. New York verhandeld; houders trokken zich echter terug, zoodra de markt daalde. Verdere afdoeningen in Porto Rico en Philippijnsche suikers vonden plaats tot prijzen afbrokkelend tot 2,75 d.c. c. & fr., basis Cuba.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 25 Juni	36.857	60.855	68.738
Totaal sedert 1 Jan.—25 Juni	3.349.434	3.758.909	4.184.727
Aantal werkende fabrieken	—	5	15
Weekexport 25 Juni	73.622	82.574	100.291
Totale export sedert 1 J.-25 J.	2.164.516	2.422.355	3.063.382
Totale voorraad 25 Juni	1.181.918	1.339.605	1.121.345

Men klaagt aldaar over het droge weder.

F. O. Licht meldt, dat het weder in Juni voor Duitschland, Nederland en België over het algemeen ongunstig was; het te velde staande gewas staat er weliswaar niet ongunstig voor, doch men heeft voornamelijk te lijden van onkruid, dat niet voldoende weggewerkt kon worden. De achterstand hierdoor ontstaan, bedraagt ongeveer 2 weken. Voor Tsjecho-Slowakije, Oostenrijk, Hongarije en Frankrijk daarentegen was het weder gunstig en het gewas kon zich over het algemeen zeer goed ontwikkelen.

Licht publiceert eene nieuwe raming van het in Europa met bieten beplante areaal, welke hieronder volgt in vergelijking met zijne vorige raming en het areaal 1926/27:

	1927/28	1927/28	1926/27
	N. Raming.	Vor. Raming	Areaal.
	H.A.	H.A.	H.A.
Duitschland	405.000	405.000	373.561
Tsjecho-Slowakije	280.000	280.000	258.176
Oostenrijk	22.500	22.500	18.741
Hongarije	64.000	64.000	62.500
Frankrijk	232.000	232.000	218.970
België	70.000	70.000	61.755
Nederland	69.000	66.000	60.492
Denemarken	40.000	40.000	29.500
Zweden	40.500	40.500	4.418
Polen	200.000	200.000	180.453
Italië	95.000	95.000	80.255
Spanje	87.000	87.000	87.000
Andere landen	236.500	234.000	192.594
Totaal Europa (zonder Rusland)	1.841.500	1.836.000	1.628.415
Rusland	640.000	584.000	543.000
Totaal Europa.....	2.481.500	2.420.000	2.171.415

Voorname lijk werd dus het cijfer voor Rusland verhoogd. De bronnen, waaruit de gegevens hiervoor geput zijn, zijn echter niet zeer betrouwbaar.

In Engeland trokken op de termijnmarkt de prijzen aanvankelijk aan om daarna weder af te brokkelen; de slotnoteringen waren a.v.:

Juli 1927 ..	Sh. 15/3	Dec. 1927	Sh. 14/6½
Aug. " " "	15/5¼	Maart 1928	" 16/3
October " " "	14/9	Mei " " " "	" 16/6

Op Java was de markt in het begin der week kalm gestemd, doch aan het einde loom tot lusteloos. Prijzen voor tweedehandsch suiker brokkelden tusschen $f \frac{8}{8}$ en $\frac{1}{2}$ af. De laatste vraagprijzen waren:

Superieur Nieuwe Oogst ready ..	$f 15,62\frac{1}{2}$	per 100 K.G.
" " " " " " " "	Juli/Aug. " 15,50	" " "
" " " " " " " "	Sept./Oct. " 15,75	" " "
" " " " " " " "	Nov./Dec. " 16,12½	" " "
No. 16. &/hooger Nieuwe Oogst ready	" 15,—	" " "

Het rendement van 99 fabrieken bedroeg op 15 Juni ongeveer 14 pCt. meer dan op dat tijdstip verleden jaar, toen het gehalte van het riet zeer tegenviel.

Hier te lande opende de markt in zeer kalme stemming en prijzen brokkelden in den loop der week af in sympathie met Amerika. Aan het slot verkreeg het aanbod de overhand en waren de noteringen a. v.:

Aug. $f 18\frac{1}{4}$; Dec. $f 17\frac{1}{2}$; Mrt. $f 18$; Mei $f 18\frac{1}{4}$, met koopers tot $f \frac{1}{2}$ tot $f \frac{1}{4}$ lager.

De omzet bedroeg deze week 1800 tons.

KOFFIE.

Over de afgelopen week valt niet veel bijzonders te berichten. De prijzen der kost- en vrachtaanbiedingen van Santos en van Rio op prompte verscheping zakten nog een fractie in en ook Nederlandsch-Indië was met Robusta iets — zij het ook slechts weinig — gemakkelijker. Van de Centraal-Amerikaansche landen komen, zooals reeds vroeger te dezer plaatse vermeld, zoo goed als geen aanbiedingen van gewassen soorten meer af, aangezien deze oogsten als afgelopen kunnen worden beschouwd.

Aan de termijnmarkt ten onzent schommelden de noteringen in navolging van New-York met kleine fracties heen en weder en de markt sloot heden voormiddag voor het Gemengd contract op prijzen, bijna gelijk aan die van een week geleden.

In loco was de afzet nog altijd niet bevredigend en de zaken, die tot stand kwamen, bepaalden zich bijna uitsluitend tot die, welke noodig zijn ter voorziening in directe behoefte.

Een dezer dagen alhier ontvangen telegram uit Brazilië berichtte, dat de Centro do Commercio de Café te Rio de voor uitvoer beschikbaar komende hoeveelheid van den Rio-oogst 1927/28 schat op $5\frac{1}{2}$ miljoen balen, welk cijfer, te zamen met de in het vorig bericht vermelde raming van 15.274.000 balen voor den Santos-oogst, eene raming levert van ca. 20¼ miljoen balen voor de beide voornaamste uitvoerhavens van Brazilië.

Volgens telegrafisch bericht van Santos zullen de aanvoeren uit het binnenland van Sao Paulo naar de haven van Santos in de maand Juli gelimiteerd worden op 34.000 balen per dag.

De dezer dagen verschenen Statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam geeft aan, dat in Juni de aanvoer geweest is als volgt:

	1927	1926	1925
	balen	balen	balen
in Europa	800.000	685.000	811.000
„ Ver. Staten v. Amerika	839.000	383.000	687.000
Totaal....	1.639.000	1.523.000	1.498.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste zes maanden van het jaar bedroegen 10.663.000 balen tegen 10.095.000 balen in 1926 en 9.050.000 balen in 1925.

De Afleveringen in Juni waren:

	1927	1926	1925
	balen	balen	balen
in Europa	871.000	720.000	916.000
„ Ver. Staten v. Amerika	794.000	774.000	510.000
Totaal....	1.665.000	1.494.000	1.426.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika te zamen gedurende de eerste zes maanden van het jaar waren 10.588.000 balen tegen 10.398.000 balen in 1926 en 8.872.000 balen in 1925.

Vanaf 1 Juli tot 30 Juni waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen in het nu afgelopen oogstjaar 20.926.000 balen tegen 20.315.000 balen in 1925/26 en 19.206.000 balen in 1924/26, terwijl de Afleveringen bedroegen 20.597.000 balen tegen 20.495.000 balen in 1925/26 en 19.258.000 balen in 1924/25.

De zichtbare voorraad was op 1 dezer in Europa 1.762.000 balen tegen 1.833.000 balen op 1 Juni. In Amerika bedroeg hij 788.000 balen tegen 743.000 balen op 1 Juni. In Europa en in Amerika tezamen was de zichtbare voorraad dus op 1 dezer 2.550.000 balen tegen 2.576.000 balen op 1 Juni. Hij bedroeg op 1 Juli 1926 — 2.221.000 balen en op 1 Juli 1925 — 2.401.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 Juli 4.720.000 balen tegen 4.631.000 balen op 1 Juni en 4.571.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Sao Paulo waarvan het cijfer van 1 Juli 1927 nog niet bekend is, doch die op 1 Juni 1927 — 2.810.000 balen bedroegen en op 1 Juli 1926 — 2.833.000 balen.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 72/- a 73/6 per owt. en van dito Prime ongeveer 74/- a 75/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 60/9 a 61/-.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Juli/Augustus verscheping, 30½ ct.; Palembang Robusta, Augustus/Sept. verscheping, 30 ct.; Mandheling Robusta, Juli/Augustus verscheping, 33½ ct.,

alles per ½ KG., cif., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteringen bleven onveranderd 49 ct. per ½ KG. voor Superior Santos en 47 ct. voor Robusta.

De noteringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
5 Juli	38½	37½	36½	35½	37½	35¼	34¾	33¾
28 Juni	38½	37½	36½	35½	37½	35¼	34¾	33¾
21 „	38½	37½	36½	35½	37½	35¼	34¾	33¾
14 „	39½	37½	36½	35½	37	35¼	34	33¼

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Maart	Mei
1 Juli	\$ 11,98	\$ 11,60	\$ 11,45	\$ 11,31
27 Juni	„ 11,92	„ 11,60	„ 11,45	„ 11,30
20 „	„ 12,01	„ 11,68	„ 11,52	„ 11,34
10 „	„ 11,60	„ 11,30	„ 11,18	„ 11,05

Rotterdam, 5 Juli 1927.

IJZER.

Er is geen verandering van betekenis te vermelden in den toestand der Continentale IJzer- en Staalmarkt.

In Engeland zijn de ookesprijzen een paar shillings gedaald, doch tegen de verwachting houden de ruwijzerproducten aan de geldende noteringen voor hun product vast, omdat, — zooals zij zeggen — de thans genoteerde prijzen in het geheel geen winst laten.

	Notering in de week van		
	20/26 Juni 1927	27 Jn./3 Jn. 1927	28 Jn./4 Jn. 1926
Ruwijzer.			
<i>f.o.b. Middlesborough</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Cleveland Foundry no. 1	72/6	72/6	86/6
„ „ „ 3	70/-	70/-	84/-
„ „ „ 4	69/-	69/-	83/-
Hematite East Coast mixed numbers	77/6	77/-	79/-
<i>Wagon départ Longwy (Lotharingen)</i>	Frs.	Frs.	Frs.
Moulage P. L. no. 3 ...	460,—	460,—	460,—
Semi-phosphoreuse	495,—	495,—	520,—
<i>ab Werk Rheinl.-Westfalen</i>	Mk.	Mk.	Mk.
Giessereiroeisen no. 1	88.—	88.—	88.—
„ „ „ 3	86.—	86.—	86.—
Hämatit.....	93.50	93.50	93.50
<i>f.o.b. Antwerpen</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Gieterij ruwijzer no. 3..	60-61	60-61	66-67
Walsproducten.			
<i>f.o.b. Antwerpen (vrijbl.)</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Stafijzer	93-94	92/6-93	93-94
Plaatijzer 5 mM.....	120	120	98/6-99/6
„ 3 „	125	124-125	107-108

STEENKOLEN.

Er is in de afgelopen berichtperiode niets van eenige betekenis op de kolenmarkten voorgevallen.

In Amerika duurt de staking in de Unionistmijnen onverzwakt voort, wat evenwel niet belet, dat er geen spoor van kolenschaarschte te ontdekken valt. Zelfs is de productie, hoe ongelooflijk het klinken moge, grooter dan het vorige jaar, toen er in de zachte kolenmijnen geen staking was.

In Engeland en Westfalen zijn de prijzen hier en daar nog wat gedaald en in het algemeen vertoont de kolenmarkt een weinig opgewekt beeld.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 10,75
Durham Ongezeefde	„ 10,85
Cardiff 2/3 large, 1/3 smalls	„ 14,—
Schotsche Gezeefde	„ 9,75
Yorkshire Gewasschen Doubles	„ 13,—
Westfaalsche Vetsförder	„ 14,—
„ Vetsstukken	„ 16,—
„ Smeenootjes	„ 15,—
„ Gasvlamförder	„ 14,—
„ Gietcookes	„ 16,50

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkercoke f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 11.15. Markt prijshoudend.
5 Juli 1927.

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

De Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt is ten gevolge van de groote tanvevoorraden in Engeland en op het vaste land nog steeds zeer slap. Van Montreal zijn eenige booten, die stil gelegen hebben, afgesloten tegen zeer lage vrachten. Naar Antwerpen/Rotterdam werd een zeer prompte boot van 35.000 qtrs. afgesloten voor 9 cents per 100 lbs. zwaar graan en een andere boot van dezelfde grootte en positie voor 9½ cents naar Antwerpen/Rotterdam, optie Bremen/Hamburg, optie volle lading gerst tegen 1 cent extra. Een derde boot van 35.000 qtrs. is afgesloten naar de Middellandsche Zee (niet ten Oosten van West-Italië) op basis van 14 cts. een, 14½ cts. twee, 15 cts. drie loshavens per begin Juli. Van de Golf van Mexico blijken bevrachters een weinig meer belangstelling te toonen voor de laatste helft van Juli en een boot van 33.000 qtrs. naar Antwerpen/Hamburg Range werd afgesloten tegen 15½ cents per 100 lbs. zwaar graan.

De West-Indische suikervrachtenmarkt was iets levendiger gedurende de afgelopen week en er wordt verwacht, dat binnenkort zeer belangrijke afsluitingen gedaan zullen worden. Ten gevolge van de lage vrachten van naburige markten zijn de vrachtcijfers van Cuba zeer laag, voor Juli en Juli/Augustus hebben de bevrachters 47.000-tonners kunnen afsluiten tegen 18/- voor een, en 19/- voor twee havens U.K./Continent van Cuba of San Domingo.

De markt van de La Platarivier heeft in de afgelopen week teleurgesteld. Aan het einde van de vorige week leek het alsof de markt op zou loopen. Plotseling evenwel hield de betere vraag, die toen merkbaar was, op en de vrachten vielen onmiddellijk, zoodat slechts eenige kleine ladingen voor Juli/Augustus werden afgesloten. De groote partijen, die reeds bevracht zijn en die nog bevracht moeten worden zijn oorzaak, dat er niets meer gekocht wordt, en er wordt gevreesd, dat de vraag naar scheepsruimte zeer gering zal zijn totdat dit graan definitief verscheept is.

De Chilisalpeter vrachtenmarkt is nog steeds kalm. Booten voor Augustus belading werden aangeboden om in ballast uit te varen, niet slechts van de La Plata havens, maar ook van U.K. Voor Juli/Augustus heeft een kleine boot 27/- geaccepteerd naar Bordeaux/Hamburg Range, met de optie Noord-Spanje tegen 1/6 en Middellandsche Zee tegen 2/6 extra. Per 10 September/10 October werd een, 7000 tonner afgesloten, eveneens naar Bordeaux/Hamburg Range, tegen 28/-.

De Oostersche markten zijn gedurende de afgelopen week zeer flauw gestemd geweest, zeer weinig ladingen zijn afgesloten. De eenige boopenlading, die gedaan werd, is voor een boot per Augustus van Wladiwostok naar Rotterdam of Hamburg tegen 31/3, optie Noordelijke havens tegen 1/3 extra. Er is weer een aantal partijen met lijnbooten afgesloten, een partij van 1000 tons voor Juli tegen 30/- naar Rotterdam of Hamburg en een partij van 500 tons tegen 30/- met dezelfde bestemming, beide partijen te laden in Dalny, terwijl voor September 4000 tons werden afgesloten, eveneens tegen 30/- naar Rotterdam/Hamburg, optie Scandinavische havens 31/3, ook van Dalny.

De Donau was zeer kalm. Er zijn geene afsluitingen te rapporteren. Van de Zwarte Zee werden twee booten bevracht van Nicolaieff naar Genua/Porto Ferraio/Bagnoli/Antwerpen of Rotterdam tegen 9/- voor Juli belading.

Van de Middellandsche Zee werd vrij veel gedaan, maar de vrachten blijven op een laag niveau zonder vooruitzicht, op verbetering. Van Benisaf naar Ardrossan werd 7/- betaald, van Algiers naar Rotterdam 4/6, Valencia/Rotterdam 6/- en Piraeus/Rotterdam 6¼.

Van de Golf van Biscaye werd vrij veel gedaan, er wordt zeer veel tonnage aangeboden. De vrachten blijven onveranderd. Bilbao/Rotterdam werd afgesloten tegen 6/-, Cardiff 6/6, Newport 6/9, Grangemouth 7/- en Oslebshausen 6¼.

Op de Engelsche kolenmarkten wordt alleen voor directe consumptie gekocht, waardoor de stemming zeer gedrukt is. Van Zuid-Wales werd bevracht naar Nantes tegen 4/3, Gibraltar 8/-, Genua 9/-, Alexandrië 10/3, Hongkong en Shanghai 20/-, Buenos Aires 13/- en Montreal 6/6.